Ч. 252 (15.053). Львів, неділя 13. листопада 1938. Opłata pocztowa uiszczona gotówką. Рік LXI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ ВРАНЦІ.

Редакція й Адміністрація:
ЛЬВІВ, РИНОК Ч. 10. II. ПОВ.
Телефон Редакції 246-46
Телефон Адміністрації 229-41
Телефон Друкарні 229-26
Адреса для телеґр.: Діло Львів
Конто: П. К. О. Львів 504.060.
„ Банку Чеських Леґіон. Прага „Діло“.
Рукописів не звертаємо.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
місячно (з книжкою) . 5.00 зол
чвертьрічно . . . . 15.00 „
піврічно . . . . . . 30.00 „
річно . . . . 60.00 „
В АМЕРИЦІ 1.50 ДОЛ., У ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ 30 КОР. Ч. У ВСІХ ІН. КРАЯХ 7.50 ЗОЛ. П.
ОДИН ПРИМІРНИК 20 СОТ.

ВСІ ТОЧНІ ПЕРЕДПЛАТНИКИ ДІСТАЮТЬ ЩОМІСЯЦЯ БЕЗПЛАТНО КНИЖКУ Б-КИ „ДІЛА“ В ОБЄМІ 10—15 АРКУШІВ ДРУКУ.

Пошта Карпатської України.

Як повідомляє пресова канцелярія Карпатської України, поштові пересилки до Карпатської України перевозять військовими самоходами шляхом Пряшів—Гуменне—Перечин—Поляна—Свалява—Кушниця—Довге—Хуст.

ТЕЛЄҐРАФІЧНА І ТЕЛЄФОНІЧНА КОМУНІКАЦІЯ.

В дуже короткому часі відбудовано телефонічні лінії в Карпатській Україні, що їх перервав новий кордон. У найближчому часі наладнають нормальний телеґрафічний і телефонічний звязок зі закордоном.

РАДІОСТАЦІЯ У ХУСТІ.

З ужгородського військового летунського майдану перенесено до Хусту короткофильну радіостацію. Вона вже працює нормально, пересилаючи до Братислави і Праги урядові та приватні телеґрами, які відтіля висилають дальше.

ЛЕТУНСЬКА КОМУНІКАЦІЯ МІЖ ХУСТОМ І ПРАГОЮ.

У Хусті поспішно будують летунський майдан. Покищо літаки, які курсують між Хустом і Прагою, причалюють у Солотвині.

Навчання у школах Карпатської України йде нормально.

Частину шкільних будинків у Карпатській Україні заняло було військо. Тепер хустське міністерство освіти казало їх опорожнити та почати у всіх школах правильне навчання.

Завдяки українцям евакуація Ужгороду відбулася правильно.

Після проголошення присуду арбітражної комісії в Ужгороді настав хаос, що його збільшували панічні настрої серед чеських урядовців та їх родин. Немалу ролю в цьому хаосі грали теж русофіли-мадярони, які відразу почали виявляти своє справжнє обличчя. Про громадське і державне майно не було кому дбати, тимбільше, що і частина українського громадянства піддалася спершу паніці.

Українське громадянство виявило більшу дисципліну та консолідацію — як пише „А-Зет“ із 10. ц. м. в ч. 265 — від „русских“. Русске культурно-освітнє товариство ім. Духновича залишилося в Мадярщині; його секретар, б. повновласний міністр Фенцик теж там залишиться і вовсім недвозначно виявив свої симпатії до мадярів. Також президент Краєвого Суду, відомий москвофіл, д-р Ілля Гаджеґа, залишився в Ужгороді і годиться підкреслити, що евакуація підчиненого йому уряду могла відбуватися щойно після інтервенції війська, по усуненні мадярської національної ґвардії.

Евакуацію переводило військо, хоч і воно стрічалося зі спробами саботажів та ріжних перешкод. Евакуацією керував із небувалою енергією міністр Ю. Ревай, який день і ніч — як пише той сам, донедавна обридливо русофільський „А-Зет“ — сидів сам один у канцелярії Краєвого Уряду й телефоном видавав доручення та накази. Йому помагали у тій важкій праці д-р Комаринський і секретар Німчук. Персонал урядовців розчарував. Велику заслугу у правильному переведенні евакуації мали кадри української свідомої молоді, які працювали без упину разом із військом. Підчас усіх праць треба було поборювати перешкоди, що їх кидали мадярони, куртяківці й фенциківці, поширюючи відомі теревені мадярського радія про те, що Закарпаття мусить без долів і комунікаційних получень само перейти до Мадярщини.

„А-Зет“ кінчить свій репортаж з Ужгороду відомими вже нам із радіопередач закликами-прощанням покинених територій, при чому здобувається на власне твердження, що тепер Ужгород-Унґвар залишився сам зі своїми мадярами й мадярськими наймитами. Із теперішніх натяків чеської преси так і пробивається важке огірчення на недавніх своїх приятелів та мізинчиків на Карпатській Україні — ріжношерстних „русских“, які так швидко змінили трикольорний царський прапор на трикольорний мадярський.

—o—

Жиди аґітують за приєднанням Словаччини до Мадярщини.

Мадярські аґітатори — здебільша жиди — поширюють в околицях Пряшева поголоски, що східну Словаччину, заселену українцями, прилучать до Мадярщини.

У словацькій місцевости Ступава відбулися протижидівські демонстрації. Мадярське радіо розголосило, що ці демонстрації були звернені проти... словацького уряду.

На твердому шляху державного будівництва.

Ужгород, 5-го листопада.

Нарешті маю нагоду звязатися знову з Вами. Нині пополудні відлітає з Ужгороду один з чужинецьких журналістів та обіцяє взяти зі собою цього листа. Вишле його з Відня чи з Ціріху — не знаю, але всеж таки надіюся, що за кілька днів читатимете ці рядки. Зрештою, ввесь час мого побуту в Чехословаччині користувався я тільки таким шляхом листування, бо військова цензура працювала і працює пильно та — що гірше — дуже пиняво.

Як уже мабуть знаєте, Закарпаття нині майже відрізане від сівту. Рішення арбітражевої комісії великодержав у Відні віддає Мадярщині крім Берегова, Ужгород і Мукачів — два основні центри політичного, господарського і культурного життя Закарпаття. До 10-го ц. м. оба ці міста попри цілу низку сіл, займе мадярське військо.

В менті, коли пишу ці рядки, через відчинене вікно моєї готелевої кімнати вдирається з вулиці рев юрби. Маніфестує мадярське населення міста. Це вже черґується так два довгі дні. З деяких будинків повівають уже червоно-біло-зелені мадярські прапори. Один з перших вивісив мадярський державний прапор на своїй палаті тутешній гр.-кат. епископ Стойка. Серед маніфестантів можна побачити й людей, які ще недавно спекулювали на українство...

В міжчасі відбувається спішна евакуація міста під охороною жандармерії та війська. Цілий день і ніч гудуть вантажні авта, скриплять вози. Прекрасна, монументальна будівля Краєвого Уряду вже майже опорожнена, подібно, як всі інші величаві будинки державних установ. Напрямок евакуації: Хуст, Середне, Свалява...

Масово і спішно виїздять чехи з родинами в напрямі Праги. Одинока залізнича лінія в напрямі Ужгород—Кошиці перевантажена, на двірці відбуваються дантейські сцени при здобуванні вагонів. Приватні власники авт роблять знамениті інтереси: за вантажне авто до Чехії платили нині 18 тисяч корон! Літакова лінія також переповнена; місця викуплені на кілька днів наперед. Кожний рахує, що залишається йому тільки... пять днів часу.

В такій атмосфері можна собі уявити, як виглядає нині Ужгород і далі Мукачів.

•

На українське населення Ужгороду і Мукачева впало віденське рішення, як удар грому. Бо чейже до останньої хвилини були певні й офіційно достовірні вістки про залишення Ужгороду і Мукачева за Карпатською Україною. Певна була лише віддача Берегова і великі сумніви щодо можливости втримати Севлюш. Передучора все це впало наче домик з карт.

Безумовно втрата величезна і нікуди скривати цієї правди. Тільки подумати: кілько української енергії, кілько тяжко збираного гроша вкладено у ці міста! Кілько трудів коштував нпр. такий Народній Дім в Ужгороді, кілько тутешня василіянська гімназія, сиріт-

ський захист і т. д. Кілько українців, зокрема галицьких емігрантів, осіло тут у центрі української праці, покупували згодом за тяжко заощаджені гроші доми, побудувалися... і нині?

Пригноблений, просто розпучливий настрій ужгородських українців збільшала ще обставина, що крім короткої, критичної радіовістки — повних 36 годин не було ніякого повідомлення від карпато-української делегації в Відня. Цю мовчанку, спричинену попросту технічними трудноцами звязку, пояснювали собі люди якнайгірше. Та остаточно всі більш заанґажовані в українській освітній чи політичній праці розуміли одне: — що мусять евакуватися.

Куди?... — Ніхто не знав. Усе виглядало так, що великодержави, зокрема Німеччина, рішилися дати впасти закарпатській державности і віддаючи Ужгород та Мукачів спричинити автоматично... „самовизначення" населення за Мадярщиною.

Треба було бути тут, бачити плач людей, що не вміють плакати, відчувати тремтіння рук, що не вміють тремтіти, щоб зровуміти ввесь трагізм атмосфери, яка виповнила Ужгород. Усі почувалися замкнені неначе в залізному перстені в положенні куди гіршому, ніж була наша політична еміграція в перших повоєнних роках, коли то двері у світ були все ще широко відчинені. Дуже пригноблююче вплинула також вістка про замкнення польського кордону і відсутність усяких газетних вісток, зза кордону. Залишилось одне тільки радіо, наставлене на найнеможливішу пропаганду, з вістками такими суперечними, як суперечні є інтереси окремих держав.

Щойно вчора пополудні прийшли вже конкретні вістки про подробиці віденського рішення. Якщо маєте під рукою географічну карту, то побачите, що викроєна область менша, як було у проєкті Рібентропа, бо за ціну Ужгороду й Мукачева залишили плодючу Севлющину, кращу навіть від забагненої Берегівщини. При цьому слід знати, що українська національна свідомість на Севлющині доволі розвинена, просвітянський рух працював там в останніх роках дуже інтенсивно.

•

Міністр Ревай, інтерпельований Вашим кореспондентом на тему нового положення Закарпаття, заявив:

„Вістка про гарантію великодержавами нових кордонів нашої держави та про їхню господарську допомогу — вияснює і кристалізує положення. Безперечно, втрата Ужгороду і Мукачева, всупереч усім запевненням рішальних чинників у Берліні та Празі, заскочила нас, збентежила і поставила перед трагічними можливостями. Ці можливости катастрофи наших зусиль і нашого довіря нині вже перестали існувати. Мусимо станути до напруженої праці й вірити, що переможемо всі труднощі. До втрати Ужгороду і Мукачева не слід привязувати за великої ваги, бо, на жаль, оба ці міста мали жидівську і мадярську більшість та через те були постійно джерелами дуже сильної протиукраїнської акції. З відходом цих міст разом з Береговом тратимо коло 30 тисяч жидів і коло 70 тисяч мадярів. Це незвичайно очищує атмосферу, дає змогу спокійнішої праці та робить нашу країну національно одноцілою. Це величезні вартости, у цьому хаосі течій, іредент та цькувань, що дотепер загрожували нашій країні. Правда, не маємо відповідного міста на столицю. Хуст має 18 тисяч мешканців у часі, коли Ужгород та Мукачів мають їх по 25 тисяч та куди більше приміщення для влади й держ. установ. Але зате в Хусті маємо 13 тисяч нашого населення! Таке середовище створює умовини праці зовсім інші".

— В якому напрямі піде тепер праця уряду?

— В першу чергу мусимо встановити якнайбільший лад і порядок. Проблема стабілізації та територіяльної реорганізації армії, жандармерії і поліції, далі наладнання таки нашої адміністрації — це наказ дня. Не менш пекуча справа комунікації, звязку та власної радіостанції. Справа харчевої допомоги населенню Верховини рушена нами з місця вже перед тижнем. Дотепер спровадили ми з Румунії і вже почали роздавати, як запомогу і на відробок, 170 вагонів кукурудзи, нині прийшла вістка з Гальмей, що новий транспорт 81 вагонів уже прибув, у найближчих днях заповіджено дальших 30 вагонів. Голоду цього року на Верховині рішуче не буде, навпаки — люди будуть нарешті раз ситі.

— А пропаганда ріжних течій, москвофільства і мадярофільства між населенням, дальше акція за прилученням до Мадярщини?...

— З цим тепер раз нарешті скінчимо! Взагалі видамо заборону всякої агітації. Не робимо виборів, але будуємо. Люди мусять дістати працю. З будовою доріг та їх направою починаємо вже тепер. Крім цього господарські переговори, які ведемо з Німеччиною, мусять скоро покінчитись і тоді відчиняться перед нашою країною нові можливости.

Вище наведену розмову перевів я наскоро в часі, коли тут для будь-яких інтервю взагалі нема часу. Міністр Ревай відповідав, майже не перериваючи своєї праці при двох телефонах, що приносили раз-по-раз безліч запитів та прохань. Дзвонила Прага, запитував Хуст і Севлюш. Евакуація відбувається серед величезного браку транспортових засобів. При цьому слід знати, що міністр Ревай є одиноким членом уряду, що залишився на місці та сам керує цілістю державних справ у цьому може найбільш критичному для краю менті. Премієр о. д-р Волошин переїхав нині з Відня до Праги, де фіналізує фінансові справи, після чого переїде просто до Хусту літаком. У Празі перебуває також міністр Бачинський для інтервенції у численних справах карпато-українського уряду. Нині зрікся свого уряду повновласний міністр для делімітаційних справ зі Словаччиною д-р Фенцик. Уступив також держ. секретар для справ Пряшівщини д-р Пещак. Оба ці зречення не приносять зі собою очевидно кризи уряду, бо д-р Фенцик його членом взагалі не був і мав тільки безресортову, повновласну функцію для одної лише справи, а секретаріят для справ Пряшівщини переходив і так до складу словацького кабінету

•

Евакуація в повному ході. Майже всі родини б. галицької еміграції виїздять у нововизначені межі Карпатської України. Після одноденної перерви, викликаної страйком мадярських складачів, вийшло нині чергове число „Нової Свободи" на 2 сторінки з маніфестом Української Народньої Ради. Це число пересилаю.

Що торкається моєї особи, то переїду мабуть теж на кілька днів на нашу державну територію, щоб приглянутися відносинам у Хусті, Севлюші та інших місцевостях. Як зачуваю, Хуст уже переповнений евакуацією з Берегова. Всі суди з Ужгороду, Берегова і Мукачева евакуують до Середнього і вони підчинені президентові д-рові Пежанському. Лікарні евакуують у найближчу околицю Хусту.

Ще одна, дуже важна справа: Наша преса повинна всіми силами впливати, щоб негайно припинилася всяка нелеґальна еміграція сюди і з Польщі, і зза кордону. В нинішніх умовинах ніякої праці для цих людей нема, а воєнний стан створює для них з правила дуже немилі ситуації. На цю обставину з притиском звертають увагу урядові кола.

Час незвичайно важкий. Всі молоді, свідомі сили напружилися до крайніх меж людської спромоги. Творення державности! Творення в умовинах закарпатської дійсности! Чи уявляєте собі величину і всю превелику історичну вагу цього творення?...

Роман Голіян.

Два декрети.

ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА У ПОЛЬЩІ НА НОВИХ ДОРОГАХ?

Варшава, 11. листопада.

Між тими двома президентськими декретами замкнувся восьмилітній шмат часу, очікування, тривожної непевности, надійних сподівань та уявних комбінацій на майбутнє.

1. червня 1930. р. президент польської держави проф. Ігнатій Мосьціцький видав перший декрет, що на його основі мала повстати і створитися нова сторінка у житті Православної Церкви у Польщі, матірної церкви половини українського народу у межах польської держави.

Декрет президента заповідав скликання Собору Православної Церкви у Польщі і хотів навязати до традицій відомої в історії Пінської Конгрегації, що здійснювала у давній Річипосполитій три основні церковні ідеї: устроєву соборноправність, автокефалію, себто сепарацію української Церкви від московської та повну рівноправність з католицьким Костелом щодо становища в державі.

Декрет президента проголошено тоді з усіми виявами пошани для великого акту державного значіння. У православній варшавській катедрі і по всіх церквах чотирьох православних епархій задзвонили радісно дзвони: православні вірні на чолі з духовенством очікували поправи ситуації їхньої Церкви, польська державна рація тримала в руках ѳтут толеранції справедливости й пошанування власної конституції...

Від тої пори проминуло вісім довгих років. Історію тих вісьмох років характеризувало своєчасно „Діло" хронольоґічним коротким переглядом, який тут варто пригадати.

„З шістьох комісій Передсоборного Зібрання — писало тоді „Діло" — дві бодай чи не найважніші ще ні разу не зібралися, а саме: друга комісія, що мала розглянути та опрацювати статут внутрішнього устрою Православної Церкви, та третя комісія, що мала вирішити справи майна церковного та справу правного становища Церкви у державі. Інші передсоборні комісії теж не скінчили своїх праць. За сім літ вмерло кількох членів Передсоборного Зібрання, дехто зі священників, що репрезентували окремі епархії, перейшли до інших епархій і тому їх у Передсоборному Зібранні заміняли іншими особами. Опісля стало ще гірше: Замість Передсоборного Зібрання всю підготовну працю до Собору повів інший орган, зложений на підставі зовсім іншого принципу. Це т. зв. мішана комісія, у склад якої входять митрополит Діонізій та архієпископ пінський Олександер і волинський Олексій від Православної Церкви та три (пізніше чотири) представники уряду: директор департаменту віроісповідань Потоцький, начальник меншинного виділу у міністерстві внутрішніх справ, воєвода волинський Юзевський, що заступив собою покійного Голувка, та дезелавна віцеміністр справедливости. Ця комісія повстала значно пізніше від Передсоборного Зібрання, та про неї зі словом не згадує декрет Президента про скликання Собору. Первісно, здавалось, що це лише тимчасовий орган, що мав би облегшити працю для третьої передсоборної ко-

місії, яка саме мала вирішити питання майна Православної Церкви (ним, як відомо, покищо, але постійно адмініструє світська влада) та справу правного положення Церкви в державі. Тимчасові приписи про відношення Церкви до держави (ціна, за яку перший митрополит Юрій дав згоду на автокефалію) щезли, бо їх основно змінила практика.

Але мішана комісія з участю представників уряду, що єдина могла займатись лише цими двома справами, перебрала на себе несподівано всю ролю Передсоборного Зібрання і почала розглядати справи внутрішньо-канонічного устрою Православної Церкви. Хоч колись у грецькій церкві византійські імператори брали участь у засіданнях Соборів, то проте це була лише репрезентаційна роля. Так само у російській синодальній церкві у підготовчих працях до Собору (у 1905 і 1906 р.) не брав участи представник царського уряду. Цар чи византійський імператор виступав як Помазанник Божий, що мав грати таку саму ролю, яку у старому завіті грав жидівський цар поруч з первосвященником та пророками. Згадаймо, що византійський імператор чи російський цар були люди тої самої православної віри.

Нині праці і рішення майбутнього Собору Православної Церкви у Польщі підготовляє комісія, в склад якої у половині входять люди іншого віроісповідання, того самого, що досі в очах православних все виступало, як протилежна сторона."

Мішана комісія працювала зволікаючи до весни ц. р. коли то, в час, як нищили старі холмські церкви зрезиґнувала з дальших безцільних засідань, що їх постанови знівечила практика. І аж тепер, коли відомі холмсько-волинські події вдарили вже по престіжі першого декрету Президента, оця комісія зібралася цілком несподівано 17. жовтня ц. р., щоб підчас короткого засідання прийняти до відома готовий, новий проект внутрішнього статуту Православної Церкви у Польщі, що його зреферував новий директор департаменту віроісповідань п. Дунін-Борковський, наступник старого графа Потоцького, який уважав за потрібне добровільно залишити своє високе місце.

В кільканапять днів після цього міністр віроісповідань проф. Свентославський прийняв на авдієнції єпископат Православної Церкви у Польщі, від імени якого митрополит Діонізій висловив згоду на новий статут.

За день-два появиться у Деннику Законів Польської Держави новий декрет Президента Ігнатія Мосціцького, яким проголосять цей статут для вжитку православних.

Головні риси того статуту читачам „Діла" у загальному вже відомі. Православна Церква матиме теоретично соборний устрій, польська держава матиме внутрі й на закордонний вжиток гарний формальний арґумент, мовляв, правні відносини між Православною Церквою й державою щасливо унормовані. Дарма, що нові постанови у мінімальному відношенні здійснюють перший декрет з 1930. р. та дарма, що польська преса вже сьогодні цілком неправдиво пише, що автором нового статуту є... синод православних єрархів.

Ніхто теж не чув досі про якесь відшкодування за втрату к. 120-ти церков. Майже що дня хтось з православних духовників і далі дістає повідомлення про те, що „для державного добра" мусить виїхати зі своєї парохії. А вже яскравим запереченням соборних засад є номінація двох військових капелянів о. Шретера та о. Семашка, що — як відомо бодай з наших статтей у „Ділі" — завжди кидали колоди під ноги свому митрополитові і раптом, як подає перше число „Вядомосьці Метрополії Православней", що стали єдиним пресовим органом православної церковної найвищої влади — дістають благословення тогож митрополита на єпископство.

В житті Православної Церкви у Польщі було вже багато несподіванок з обох боків: і від урядових чинників і православної пастви. Хто думає, що сама формальна теоретична літера нашвидко створеного права зліквідує вагу і силу проблеми Православної Церкви у державі — будує ще одну фікцію. Тому остання полагода не є ще остаточна і створює лише нову провізорію. **КТВ.**

Карпатська Україна — самовистачальна.

Польська преса всіх напрямків і відтінків не перестає на спілку з мадярами бідькатися над теперішнім положенням Карпатської України та турбуватися її долею, мовляв, обкроєне Закарпаття згине смертю самогубника через недостачу харчів, заробітків, комунікаційних засобів і т. д. Просто волосся дубом стає, коли читати такі нісенітниці, обчислені виключно на пропаганду, нісенітниці, що не мають найменшого оправдання. Не треба переводити ніяких студій, щоб переконатися, скільки правди в цих голосінних непрошених польсько-мадярських плачок. Вистане переглянути якінебудь статистичні матеріяли, чи матеріяли, що торкаються географічного положення краю, щоб пізнати, які великі багатства скривають у собі карпатоукраїнські гори. Багатства, що не лиш заспокоять усі внутрішні потреби молодої держави, але стануть теж твердою підставою її господарської розбудови у всіх ділянках буденного життя.

ПРИРОДНІ БАГАТСТВА.

Само мадярське радіо, яке перед рішенням арбітражної комісії захлистувалося ріжними неімовірними та одночасно наївними обіцянками для „братів карпаторосів", зрадилося, про що справді мадярам ішло: не про мадярську меншину тільки про найбільше багатство Карпатської України, її велитенські, майже зовсім ще невикористовувані ліси. Тих лісів мадяри не дістали (а з ними й багаті мінеральні зложжя) і тому їх так серце болить за долю карпатських українців.

Як бачимо, то найбільші вороги Карпатської України признали, що вона має ліси, які під теперішню пору самі можуть експортом деревного матеріялу заспокоїти найпекучіші потреби молодої держави. Ті величезні ліси, на сході здебільша шпилькові, на заході листясті, є одночасно природними заповідниками, в яких живе ще багато дичини. Ріки пребагаті в рибу і заповідь уряду Карпатської України, що розбудує на велику міру рибальство, сперте на якнайкращих природних підставах.

Та не тільки ліси, що за ними побивалися мадяри, є великим природним багатством Карпатської України. Закарпаття — це найбагатший у світі мінеральними джерелами край. Майже кожна вода на Верховині — це мінеральний живець. Ці джерела ще далеко невикористані. Відповідне використовування мінеральних живців — це незвичайно вдячне завдання для карпатоукраїнського уряду. Досі лиш деякі джерела використовують. На окрему згадку заслуговує живець Поляна, який лежить на роздоріжжі двох головних шляхів недалеко Сваляви. Поляна відома алькалічно-муріятичною щавою, яку експортують. Далі на увагу заслуговують: Люмшур (сірчано-залізні джерела), Ужок (алькалічно-земно-залізна щава), Квасів к. Рахова (алькалічно-залізна щава), Слятинські Доли (солянкові купелі у Мармарощині), Руська Мокра (алькалічно-залізна щава), Неліпено к. Сваляви (щава), Деренівка (залізні купелі), Вишків (солянково-алькалічно-залізні купелі).

Крім мінеральних джерел має Карпатська Україна пребагаті зложжя соли у Слатинських Долах. Ці зложжя находяться просто на поверхні землі. Соли має Закарпаття стільки, що постачає її для цілої території б. чехословацької республики.

У кількох місцях є нафта і, як знавці нафтового промислу сподіються, при докладніших розшуках удасться знайти ще багатші джерела нафти. Є теж у Карпатській Україні вугіль, залізо, мармор. Вчора ми вже подали, що при допомозі ріжних промислових кол уряд Карпатської України почне у найближчих днях правильну експльоатацію всіх цих копалень. Крім цього є теж на Закарпатті чимало інших, менше важних мінеральних багатств. Над берегами верховинських рік (Келечин і Кобилецька Поляна) можна подибати прегарні кварцитові кришталі, т. зв. „марморські діяманти".

ТУРИСТИКА.

Чималі доходи може черпати Карпатська Україна в майбутньому із туристичного руху. Карпатська Україна, положена на полудневому збочні Карпат, серед величезних лісів, поперерізувана гірськими річками, має безліч краєвидів, що приманювали до себе туристів. Тепер, коли уряд — як заповів його премієр о. А. Во-

лошин — покладе окремий натиск на правильне збільшення туристичного руху, наплив туристів на Закарпаття подвоїться і потроїться та одночасно збільшиться наплив готівки від чужинецьких туристів. Годиться при цьому підкреслити, що туристичний рух матиме для Закарпаття ще і друге значіння. В Карпатській Україні, як і на нашій Гуцульщині, сильно розвинений домашній промисл, зокрема кераміка, орнаментика та інкрустація в дереві, килимарство, ткацтво і передовсім вишивки. Всі продукти домашнього промислу знайдуть серед туристів охочих і добрих покупців. Знаменитим туристичним тереном є ціла Карпатська Україна, починаючи від Ужоцького просмику (в якому залізничу лінію Волосянка-Ужок називають „Підкарпатським Семерінґом"), попри Волове до Рахова та Ясіня. Вихідних туристичних точок чимало. З Хусту, славного руїнами старого замку, їздять постійно автобуси до Волового, яке є виходною точкою всіх прогульок у середущу частину Верховини. Справжнім Дорадом для туристів є східна частина Карпатської України із природнім туристичним осередком Рахів, який є одночасно прегарним літнищем та осередком ріжних літніх і перш усього зимових спортів. Усі гори лісисті і мають лагідний спад та є таким чином ідеальними туристичними і спортовими теренами. Багатство дичини приманюватиме теж із заходу запалених аматорів-ловців. Адже ледви чи в якійсь іншій закутині Европи можна було б уладити такі примамливі лови, як лови на медведів, вовків, рисів, диких котів, оленів і диків у заповідниках карпатських гір.

Якщо йде про привабливість Карпатської України для туристів, не даром називають її тепер чимраз частіше „Підкарпатською Швайцарією. У багатьох закарпатських місцевостях є добре виінувані туристичні домівки-схоронища. Є теж чимало приватних будинків призначених для туристів.

КОМУНІКАЦІЯ.

Другий улюблений коник, що на нього всіла польська й мадярська пропаґанда, це тереве̇ні, мовляв, Карпатська Україна має тепер відрізаний доступ з усіх боків. Будапештенський кореспондент „Газети Польської" Смогожевський ужив порівняння, що Карпатська Україна — це замешкала вулиця, на обох своїх кінцях замкнена. Чи воно справді так?

Перший погляд на карту Карпатської України переконує, що хоч Карпатська Україна стратила залізниче получення зі заходом через Мукачів та Ужгород, то новий кордон робить куди більш медвежу прислугу Мадярщині. Адже Ужгород і Мукачів зовсім відрізані від себе. При тому Мукачів взагалі не буде мати безпосереднього залізничого получення з Мадярщиною.

Зате Карпатська Україна зовсім не відрізана від заходу, від Словаччини і Чехії. Головний гостинець із Хусту, який веде через Мукачів та Ужгород на захід, майже в цілости залишився по українському боці. Як подає пресова служба карпато-українського уряду, перерву цього гостинця в Ужгороді поладнають у той спосіб, що в найближчих днях почнуть будувати від Собранців (від готового шляху) відногу крізь Петрівці до Камяниці, в якій головна артерія стикається з поперечним шляхом, що веде із Клюшя (по нашому боці) до Ужгороду. Цим гостинцем веде шлях до Оріхівця, звідки знову побудують відногу до Середнього. Отже вистане у двох місцях збудувати відноги, що окружимо Ужгород — і старий шлях задержить у сто відсотках свою комунікаційну життєздатність. Годиться при цьому відмітити що той шлях удержаний в якнайкращому стані і ним постійно відбувалася автобусова комунікація Ужгород—Мукачів.

Рівнобіжно до того гостинця веде другий, поздовжний шлях Хуст—Свалява—Перечин—Снін—Пряшів, який тепер служить уже до автобусової особової та вантажної комунікації і небавом має стати одною з найкращих в Европі автострад, яка получить Карпатську Україну з Прагою та з Німеччиною. Тою теж долиною поведуть нову залізничу лінію.

Крім цього в руках карпато-українського уряду залишилася велика частина давньої залізничої артерії на відтинку Сиґіт (по румунському боці) — Хуст — Севлюш, яка на підставі окремих комунікаційних умов, що їх заключать у Будапешті (комунікаційна підкомісія), далі лучитиме Закарпаття зі заходом.

Позатим Карпатська Україна має ще три поперечні шляхи, що теж матимуть чимале значіння, а саме лінії: Ужок—Чоп на відтинку до Ужгороду, Лавочне—Мукачів (головне получення Львова з Будапештом) і Ясіня—Сиґіт (найкраще получення для Польщі зі Семигородом). Є ще й кілька менше важних відног.

Карпатську Україну перетинає теж ще кілька поперечних шляхів гостинців, з яких усі мають ближче, або дальше получення з Хустом. На окрему увагу заслуговує гостинець, який веде з Хусту на північ до Вучкова та відтак долиною перерізує в західнім напрямі гори до Воловця і лучиться з поперечкою Верецьке—Свалява—Мукачів. Той відтинок Волове-Воловець мусять ще відповідно розбудувати. Також із Горонди поведуть получення через Страбичів до головного гостинця.

ДОЛИНИ — ПОЛОНИНИ.

Ще один „арґумент" намагається ворожа Карпатській Україні пропаґанда висунути, а саме вона торочить, що Закарпаття залишилося тепер зовсім без долів. Ні словечком не споминає ця пропаґанда про те, що рішення арбітражної комісії випало і в цім випадку розмірно корисно для Карпатської України. Новий кордон забрав, правда, полудневу частину долів, але зате залишив при українцях плодючу долину у трикутнику Ужгород-Горонда-Мукачів та другу долину, яка тягнеться від Мукачева попри Шаляники, Севлюш аж до румунської границі. Тут годиться ще підкреслити, що долина Севлюша куди більше родюча, як баговиння Берегівщини, яке дісталося мадярам. Третя долина — це долина Хусту, яка веде вузьким поясом понад Тису глибоко в гори. Крім тих долів залишилося при молодій державі ціле підгіря зі своїми виницями.

Гори Карпатської України мають пребагаті полонинські терени, які творять просто вимріяну підставу до якнайкращого розвитку скотарства і молочарського промислу. Ті полонини куди більші, як по нашому боці. З тих найважніші такі: Рівна Полонина, Боржава, Кук, Красна Полонина і Свидовецька Полонина, не рахуючи менших полонин.

Як відомо, уряд Карпатської України заповів устами свого премієра раціональну розбудову скотарства (заведенням расової рогатої худоби, яку спеціяльно спроваджуватимуть із загранипі, овець і т. д.). Одночасно уряд заповів, що вжие всіх заходів, щоб молочарський промисл станув на якнайвищому рівні. Раціональне молочарство дасть змогу Карпатській Україні експортувати молочарські продукти, що у свою чергу причиниться до розбагатіння держави.

* * *

Як видно з усього того, природні багатства запевнюють вповні прожиток Карпатській Україні. Дотеперішня мережа шляхів запевнює наладнання відповідної комунікації, а після переведення проектованої розбудови шляхів молода держава зможе стати не лиш самовистачальною під господарським оглядом, але й здобуде собі відповідне політичне значіння в Середущій Европі.

Р. С.

„Упрощення партійно-політичного життя у Чехії".

Поволи, але з кожним днем чеське громадянство приходить до рівноваги духа й до застанови над дальшими шляхами свого національно-державного істнування. Майже однодушно лунає зі сторінок чеської преси переконання, що ритунок і дальший розвиток обкроєної жовтневою катастрофою чеської державности можливий тільки в концентрації всіх національних чеських сил. А це може статися згідно з думкою чеського загалу, тільки на руїнах системи ріжношерстного партійництва.

„В сусідстві великої держави з тоталітарним режімом — пишуть „Лідове Лісти" — не може на довшу мету істнувати держава, в якій численні партії тижнями радять і дискутують над проблемами, що їх сусід вирішує за кілька годин".

Зрештою, все політичне чеське життя — пише на іншому місці той самий орган — зосереджується уже й тепер не в партійних відділах, тільки довкола чотирьох імен: Берана, Шрамека, Гампля та Кляпки. Часи безплодної опозиції та парляментарного язичка у ваги отих усіх аґрарників, народніх соціялістів, людових католиків, соціял-демократів, націонал-демократів, не кажучи вже про обезголовлених і розбитих комуністів, безповоротно минули й ніколи мабуть не вернуться. **Одна національна партія, одна національна воля, один національний провід** — це наказ дня, бо тільки таким шляхом — пише „Венков" — у морально розхитаному громадянстві можна привернути авторитет держави й віру у власні національні сили.

Провідники дотеперішніх чеських партій бачать і самі гаразд, що в змінених політично-державних обставинах тяга громадянства до сильного одноцілого проводу є приказом хвилини. Щоб не дати собі вирвати ініціятиви з рук, взялися вони самі до **„упрощення партійно-політичних відносин"**. З почину виконного комітету народньо-соціялістичної партії (т. зв. кльофачівців) і по деякій позакулісовій вступній підготові зібралися в чеському парляменті 8. ц. м. члени головних чеських партій на нараду, одинокою темою якої була: **концентрація національних партій під проводом директорії, зложеної з провідників дотеперішніх партій.** З короткого звіту про ці наради, які продовжувалися 9. листопада, виходить, що змагання до „упрощення партійно-політичних відносин" найшли на цій нараді податливий ґрунт і що мабуть небавком уже чеське політичне життя влиється у форми монопартійної системи, хоч без тих протидемократичних крайностей, які характеризують німецький національний соціялізм. Щож і казати: для системи „фірерства" треба мати „фірера", бодай малого формату Гітлера, а коли його нема, чеські партійні провідники думають про колективне рішальне тіло, про директорію.

Ці заходи для зосередження усіх чеських національних сил в одній партії, як основі до утворення одного проводу у формі директорії, находять **радісний відгомін у чеському громадянстві.**

Небавом мають відбутися вибори президента чесько-словацько-української федерації, йдуть дуже важливі переговори зі словаками й українцями, треба підготовити і провести нову федеративну конституцію, треба наново, від основ переорганізувати господарське життя цілої федерації, переформувати армію, адміністрацію, переставити всю закордонну та внутрішню політику, а те все може перевести скоро й доцільно тільки добре зорганізоване і здисципліноване громадянство федерації. Словаки й українці закинули вже у своїх автономних державах систему партійницького балаганy — тепер, каже чеська преса, слово за чехами. Зібрані у Празі провідники чеських партій мають дати на це відповідь.

Німецька меншина в Польщі

ДОМАГАЄТЬСЯ ПОЛІТИЧНОЇ АВТОНОМІЇ.

В останніх днях наробила деякого шуму в польській пресі промова б. сенатора Візнера на віздах провідників організації „Юнгдойтше Партай" у Позвані та Бидгощі. Цю промову надрукували „Дойтше Нахріхтен" з 1-го листопада ц. р. У ній б. сенатор Візнер станув на становищі, що тепер не йде вже про охорону німецької одиниці, але йде про права німецької групи, як цілости. Тобто, не в тому річ, щоб окремі німці в Польщі мали змогу користати з німецької школи, з права вживати своєї мови чи з усяких соціяльних прав, але в тому, щоб німецька меншина як суцільна група, мала всі політичні права, щоб мала політичну автономію, В межах тієї автономії німецька група вже сама подбає про належну забезпеку прав окремих одиниць.

„Зі станом одиничного права — говорив б. сенатор Візнер — і виключної охорони одиниці треба зірвати. В заміну за те і національна ґрупа і держава мусять збудувати національну політику на понятті права національної ґрупи".

Що торкається самої німецької меншини, то б. сенатор Візнер так зясував цю справу: „Поведінка з німецькою національною ґрупою це вже не виключно справа даної держави, якою вона могла би довільно диспонувати, але тут треба вже брати під увагу огляди, що їх устійнюють сили, які співідіють і мають рішальне значіння на великій світовій арені, і воля великого народу, до якого національна ґрупа належить. ...З тією засадничою зміною у відношенні до національної ґрупи, вона сама перебирає охорону одиниці, гарантію за її життя, її культуру і буття. Згідно з таким поглядом вже не буде можливе, щоб держава спирала виконання національних, суспільних і культурних вимог німців на свому відношенні до одиниці, бо виконання або невиконання в такому випадку (домагань національної ґрупи) рішатиме про політичне відношення держави не тільки до німецької національної ґрупи, але до цілого німецького народу взагалі".

Оце становище б. сенатора Візнера викликало велике негодування п. К. Чапінського, що вмістив з цього приводу в „Роботніку" дві великі статті під багатомовними наголовками: „Маневри гітлерівців у Польщі" і „Кертична робота". В першій з них п. Чапінський пише: „Ми зовсім природно, є прихильниками повної рівноправности німців у Польщі, повної охорони їх прав — шкільних, мовних, соціяльних і т. д. Ми нераз давали вислів тим своїм поглядам, нпр. у соймі. З братньою німецькою соціялістичною партією боремося спільно — на Шлеську, в лодзькій окрузі і т. д. Але в данім випадку йде про реакційні й небезпечні маневри польських генляйнівців. Небезпечні теж з погляду німецького працівного люду в Польщі. Бо хіба кожний розуміє, що чаїться під словом (гітлерівська) „автономія". Як генляйнівські маневри в Чехословаччині скінчилися для німецьких соціялістів — відомо".

На заяву б. сен. Візнера зареагував теж дуже гостро ендецький „Варшавскі Дзеннік Народови", який уважає, що „постуляти п. Візнера — то створення держави в державі. „Подібно, як у Судетах — пише „В. Дз. Н." — гітлерівці домагаються признати німецьку „ґрупу" в Польщі за підмет публичного права".

Другу свою статтю п. Чапінський кінчить закликом, що треба дуже уважно „приглядатися" акції п. Візнера і його приятелів, які хочуть „створити автономну політичну німецьку „ґрупу" залежну від політики „Третього Райху". „Наша прихильність" — пише він — до працівного німецького люду в Польщі, наша приязнь для німецьких соціялістів, все те не може замикати нам очей на кертичну роботу гітлерівських аґентів у Польщі. „Приклади вчать" — каже латинська приповідка. Був такий приклад... роля Генляйна в Судетах..."

Що писало „Діло" 50 років тому.

Середа, 14 листопада 1888.

ПОХОРОН О. СТЕФАНА КАЧАЛИ.

В похороні о. Стефана Качали в Шельпаках крім численного досколичного духовенства і маси народу взяли участь „відпоручники львівських русько-народніх товариств пп.: пос. Романчук, д-р Кость Левицький, д-р Антін Горбачевський, в імені редакції „Діла" її член п. Кахникевич, від академічної молоді п. Трильовський".

У 50-ЛІТТЯ СМЕРТИ КОТЛЯРЕВСЬКОГО.

В кореспонденції з Києва:

„Цими днями в Києві відбулася вечірка в память 50-тих роковин смерти І. П. Котляревського. Попереду хотіли наші люди відслужити панахиду, щоби пошанувати память незабутнього Івана Петровича, але ті сумні обставини, в котрих перебуває тепер Україна, не дали цього зробити. Навіть київський щоденний часопис „Кіевское Слово" не згодився надрукувати оголошення про те, а із згадки, що мала цілком науковий характер, редактор, а не цензор, власною рукою вирізав більше половини. Тому то вечірка відбулася приватним способом між київською молоддю. Розмова йшла про речі поважні, наукові, деклямували і співали".

БІСМАРК — ДОКТОРОМ БОГОСЛОВІЇ.

„До численних почесних відзнак Бісмарка долучилася ще одна: університет у Ґіссен, в горішній Гессії, іменував дня 10. ц. м., тобто в день народин Лютра, князя Бісмарка доктором богословії".

Чудесна віднова позолочення хреста

НА ГОЛОВНІЙ ВЕЖІ ЦЕРКВИ УСПЕННЯ ПРЕСВ. БОГОРОДИЦІ У ЛЬВОВІ.

В половині вересня ц. р. стиґматичка Евстахія Бохняк в екстазі, в нашій приявности сказала, що вона, на приказ Ісуса Христа, духом позолотила хрест на одній церкві у Львові, і показала рукою напрям на церкву Успення Пресв. Богородиці. Кожний львовянин може на власні очі переконатися, що з усіх позолочених хрестів на львівських церквах та костелах найсильніше блистить хрест на головній вежі Успенської церкви при вул. Руській. Але той хрест блистить тільки з того свого боку, що його видно з Ринку; а той бік хреста, що від валів, цілком темний. Відновлений, позолочений також півмісяць під хрестом. На кулі, що під півмісяцем, відчищена тільки одна третя або четверта частина згори (на споді вже ні) і то саме на тому місці кулі, яке вказує напрям до мешкання Евстахії Бохняк. З вікон того мешкання (при вул. Шептицьких ч. 3, II. пов.) ми нераз оглядали відновлений хрест на Успенській церкві, як він у світлі сонця наче горить. З подвіря Ставропиґії крізь льорнетку добре видно, що на кулі під хрестом, на невідчищених місцях грубезний бруд (наскільки наші відомости сягають, той хрест був позолочений у 1795. р.).

На наші запити Евстахія Бохняк сказала, що позолотила хрест на Успенській церкві в суботу 27. VIII. ц. р., себто в навечеря празника Успенської церкви; а тільки один бік позолотила тому, щоб це звертало більшу увагу. Завважуємо, що Евстахія Бохняк від ряду літ завсіди лежить і не виходить з хати. Ми підписані, вповні переконані, що чудесна віднова позолочення хреста на Успенській церкві у Львові дійсно є ділом Евстахії Бохняк, бо з тим стоять у згоді й інші її чудесні, анальоґічні діла, як чудесне відновлювання і малювання святих образів (духом, без рук, навіддаль), що ми ствердили понад усякий сумнів.

Тому, що чудесна віднова позолочення хреста на Успенській церкві у Львові є явним ділом, ми почувалися в совісти зобовязані подати до прилюдного відома, що ми знаємо про те явище.

У Львові, 2. листопада 1938.

О. Д-р Г. Костельник; Д-р К. Чехович; Сергій Хруцький; Михайло Шалабавка

—o—

ЗАВДАННЯ НІМЕЦЬКОЇ ПАРЛЯМЕНТАРНОЇ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ У ДЕРЖАВІ ЧЕХІВ, СЛОВАКІВ І КАРПАТСЬКИХ УКРАЇНЦІВ.

Як подають праські „Народні Лісти", парляментарний клюб німецьких націонал-соціялістичних послів і сенаторів у Чехо-Словаччині передав пресі заяву, в якій стверджує, що його завданням є дбати про німецьку справу довести до тривких взаємин між німцями з одного боку і чехами, словаками та українцями з другого.

Чи вільно дарувати чужі землі?

Допис із Ковля на Волині.

В Ковлі сталася невеличка подія. Але вона така характеристична для Волині й така цікава з публично-правного боку, що годі не довести її до відома дотичної влади і ширшого громадянства.

Міський уряд Ковля постановою міської ради з дня 27. жовтня ц .р. подарував ДОК на військові потреби 18 гект. землі, що належить до приватних власників.

Початок цеї цікавої історії такий: Ковельський повітовий староста 28. IX. ц. р. на підставі 52 розпор. Президента з 24. X. 1934 р. дозволив ДОК ч. 11 негайно часово заняти біля 24 га землі, положеної при збігу Володимирської вулиці й запроектованої нової дороги Ковель—Холм. Згадана земля складається з понад 4 га міської землі та з 23 дрібних кусників, що є власністю приватних осіб. Треба додати, що ці ковельчани володіють згаданими кусниками з більш чи менш давніх часів, ведуть на них рільну господарку, городики й садки, мають будинки й т. д.

Староство повідомило власників переданої ДОК землі не персонально, а повідомленням на стінах, подаючи в ньому кілько землі в кого вивласнюється та що воєвідський уряд остаточно вирішить справу вивласнення й окреслить розміри відшкодування кожному з власників. Хоч як важко бідним ковельчанам розставатися зо своїми варстатами праці, особливо з довго плеканими садками, але вони погодилися з долею й звернулися до воєвідського уряду з просьбою приспішити справу, щоб могли якнайшвидше дістати відшкодування й подбати про нові варстати праці. І з просьбою усунути несправедливий вимір землі (міський уряд приватну дорогу присвоїв собі).

І ось у тому самому часі, як грім з неба, — згадана вище постанова міської ради Ковля: подарувати ДОК 18 гектарів землі в поданих вище межах, тобто тих самих власників, яким, згідно з повідомленням старости, воєвідський уряд мав окреслити відшкодування. Подарувати як свою власність.

Але найцікавіша тут правна сторона. Президент п. Боднарський вирішив, всупереч постанові старости, що земля не є власністю згаданих 23 людей але міська. Отже місто буцімто має право дарувати її ДОК. Вирішив та й годі! А за ним вирішила й міська рада. Це-ж так легко зробити! Написати до протоколу, що такі-то землі не таких то, а міста Ковля. І далі — подарувати їх — і все.

Зрештою президент п. Боднарський людина вирозуміла. Він заявив, що як хто із згаданих 20-ох згорою власників докаже свої права на вивласнену (подаровану) землю, то місто дасть йому свою землю в іншому місці.

Такі речі можуть діятися хіба на Волині. Бо-ж і не правникові відомо, що щоби когось усунути з його землі, а потім подарувати її, то не власник, але місто спершу мусить доказати свої права. Отже постанови міської ради не можна звати правною і не можна її виконати.

Хіба можна отак подарувати чужу власність, позбавити власників землі, будинків, садків, варстатів праці. Та-ж це глум над правом.

Треба надіятися, що ДОК не прийме такої „даровини" й адміністраційні чинники спрямують справу вивласнення на належний шлях. В. П.

„У моїх жилах пливе мадярська кров“ заявив Фенцик.

Мадярські війська, що ввійшли у пятницю до Ужгороду, повитав м. ін. Фенцик зі своїми політичними однодумцями. Він підкреслив своє привязання до Мадярщини й Росії і ненависть до України та висловився за спільним польсько-мадярським кордоном. У своїй промові він заявив м. ін., що в його жилах пливе мадярська кров.

Крім Фенцика ще кількох москвофілів признались до мадярської народности, а саме: посадник Ужгороду, Дудаш, секретар Бродієвої партії Фельдеші, директор гімназії Сулинчак та предсідник суду Гаджеґа.

Цей виступ Фенцика зразив до нього чимало його дотеперішніх прихильників. Один з них, староста Великого Березного Владимір, виїхав негайно з Ужгороду до Хусту та віддався до диспозиції уряду. Премієр о. А. Волошин не приняв „наверненого грішника“ і порадив йому вернутися під мадярську владу.

Політичні наслідки віденського рішення.

Після Мінхену прийшов Відень, який приніс розвязку питання політично - державних відносин Середущої Европи. У Відні на політичній мапі Европи накреслено нові кордони Словаччини й Підкарпатської України. Ті кордони пройшли в багатьох місцях по живому тілі словацького й українського народу. Хоч словаки й підкарпатські українці з тяжким болем приняли віденське рішення, але ні українці, ні словаки, ні чехи ніколи не помиряться з тим, щоб сотні тисяч їхніх братів були віддані мадярам на поталу. Нема сумніву в тому, що українські серця, як і серця словаків та чехів, бються в цій справі в один тон. Що це так, наводимо тут голос одного з найвидатніших чехословацьких діячів, бувшого міністра, спочатку освіти, потім справедливости, д-ра Івана Дерера. Цей голос цікавий ще й тим, що він виходить від одного з провідників демократичних словаків, відомого діяча соціял-демократичної партії Чехословаччини, яка сьогодні реорґанізується в народню партію працівного люду.

В недільному числі „Права Ліду“ з 6. XI. ц. р., в центральному орґані чехословацької соціял-демократичної робітничої партії, д-р І. Дерер пише:

„Доки остаточно не устійнені мадярсько-чехословацькі кордони, доти не можна сказати, яке число словаків і підкарпатських українців відходить до Мадярщини та яке залишається в складі Чехословаччини. Що віденський арбітраж фаворизував Мадярщину в некористь Чехословаччини, це має свої причини. Обидва арбітри мали по відношенні до Мадярщини деякі зобовязання, але також треба признати, що і з іншої сторони був натиск в користь Мадярщини. Думаю, що не будемо далекі від правди, коли скажемо, що Німеччина робила найбільше зусилля триматися на становищі справедливого арбітра на етнічній основі, в тому часі, як італійський арбітр намагався більше допомогти Мадярщині, ніж Чехословаччині. А що це так, то врятування Підкарпатської України є наймаркантнішим доказом. Польський натиск був дуже сильний в некористь Словаччини й Підкарпатської України. Польща, до якої провідники сучасного, нового режіму на Словаччині тільки років ставилися з найбільшою приязнею, використала тяжку ситуацію отого нового режіму не лише для того, щоб підтримати мадярську політику для зискання чисто словацьких і українських земель, але й для того, щоб вирвати собі з тисячелітнього чисто словацького тіла, розміром правда невеликі, але тим болючіші територіяльні уступки.

Взагалі мусимо сконстатувати, що в проведених операціях над Словаччиною відібрали землі лише мадяри й поляки, тоді як Німеччина, хоч і мала до того неспірно більшу силу, задовольнилася лише Петржалкою (задунайське передмістя Братислави) й не робила ніяких претенсій на інші більш визначні місця, заселені німецькою більшістю. При всій трагедії зменшення території Чехословаччини, треба ствердити, що Німеччина з усіх партнерів повелася найбільше стримано. Що дуже важні місця на Словаччині, замешкані німцями, залишилися в межах Чехословаччини, треба дякувати головно німецькому впливові.

Події останніх тижнів у звязку зі Словаччиною й Підкарпатською Україною, на жаль, дуже сильно захитали ідею славянської взаємности. Йшло про долю кількісно найменшої і найслабшої славянської частини Чехословаччини — підкарпатських українців. Ця частина була тисячу років найбільше гноблена гунаризмом і мадяризацією, і при тому з господарського й соціяльного боку безпримірно використовувана. Чехословацька республика, ведена славянською любовю, піднесла цю безталанну країну в культурному, господарському й технічному відношені. Після двацятилітнього розцвіту мадяри знову заявили свої претенсії до Підкарпаття й до того, щоб повернути його назад під колишнє національне й соціяльне чуже ярмо. Як проявила себе славянська взаємність у цій справі? — Польща найінтенсивніше підтримувала мадярські змагання. СССР, хоч тут йшло про долю українців, не ворухнув ані пальцем. На Словаччині були політичні кола, які не зупинилися перед тим, щоб використати безталанний народ Підкарпаття, як компенсаційний обєкт. Отак поводилися славяни у відношенні до найслабшого славянського брата в найкритичніші хвилини його існування. А хтож став в його обороні — Німеччина й гогенцоллернський король Румунії!! При цьому були й інші мотиви, але факт залишається фактом, що проти хижацтва славян найменшого славянина, боронили неславяни.

При всіх болях і несправедливостях останніх тижнів і місяців не сміемо випустити цих фактів зпід своеї уваги. Вони визначуватимуть напрямну нашої (чехословацької — Ред.) закор[...]

ЛІТЕРАТУРНИЙ КОНКУРС „ДІЛА“ Ч. 28.

П. ЛОПАТИНСЬКА.

За кулісами.

(Докінчення).

IV.

Надійшов день песи. Марина купила білети в другому ряді й виразно підчеркнула свою приявність. Хвилинку навіть завагалась, чи не пітиб їй за куліси. Але коли згадала Фільку з її задиркуватою усмішкою, спинилась.

Після розмови з міщанкою, Марина чула й інші відгуки. Молодь, особливо та поза гуртком, обурювалась на таку „большевицьку“ песу. Хіба не маємо досить своїх, гарних? Матері були невдоволені строями, що їх треба було справляти. Давно вистачав народній і такий артистки вже мали. Але артисти були далі захоплені песою й Галиною. Мабуть тому саля була вщерть набита, як то в Марини не бувало й при найкращих „точках“.

Песа почалась доволі точно. Це здивувало Марину, бо вона знала як важко було привчити до того публику й артистів. А ще більш здивувала її декорація. Якась ніби міщанська хата з горою подушок, криві віконця, яскраві рушники. Щось нове й оригінальне. Чудернацьке, але Марина мусіла признати, що цікаве.

Почалась дія. Марина стежила уважно за грою й змістом. Філька була знаменита. Її щебетання лунало по салі, а рухи набрали котячої легкости. Леся була за мягка, як звичайно. Мокій мав понуро-трагічний вигляд. Всі вони грали з якимись широкими жестами і перебільшеною мімікою. Чи це навмисне? Марина не могла збагнути. Не могла зрозуміти цього салі, що сиділа тупо й байдуже.

Але всеж воно було цікаво. „Це мабуть гротесково“, пригадала собі щось із слів Галини. Але...

Так, ось ціле але... Марина кинула оком по салі. Як вони оце сприймали?

Не треба було довго чекати. Золота молодь повитала появу Фільки гучними оплесками. Вона вклонилась і то (дурепа!) в їх бік. Потім швидко поправилась і вклонилась цілій салі. Ґалерія вслід за тим підняла голову. Звичні прицмокування підчас любовних сцен, що їх Марина зуміла викорінити (з яким трудом!), почались знову.

О, вона свою публику знає! Недаром живе тут вісім літ, а в гуртку працює пять! Куди їм до „гротески“!

Але що воно так скінчиться, не припускала. Навіть трохи злякалась такого кінця.

Во подумайте: приходить остання дія, що в ній тета Мотя дискутує з комсомольцями. Тету Мотю грала старша вчителька, що її ще Марина притягнула. Грала доволі добре. Комсомольцями були хлопці з хору. Грали гірше. Але властиво не вспіли розіґратись.

Во тільки вийшли на сцену, коли їм назустріч ґепнуло щось невеличкого й плюснуло на підлогу. Зігниле яйце.

Так. І посипалось їх більше. А потім камінці, малі й більші. Перша втікла зі сцени тьотя Мотя (напевне зомліла в ґердеробі). Комсомольці постояли з глупими мінами й пробували грати. А ґалерія (бо звідти сипались ті яйця!) заревіла:

— Геть із большевиками! Не потребуємо! Ганьба „Мазайло“!

Марина вискочила з рядів і кинулась до входу за куліси.

— Куртина! Куртина! гукнула сторожеві, що розгублено стирчав біля входу.

Коли вже стягнули з трудом куртину, відчула Марина силу піти за куліси. Тут Галина обурено товкмачила щось Ковалеві, що наша публика дич і для неї не варто працювати. На щоках у неї горіли дві плями.

У кутку плакала Філька.

За кілька днів прийшла делеґація від заділу „Просвіти“ до Марини. Іде Шевченківське свято, конче треба дати концерт, а тут нема кому цього вести. Пані Галина Залісна збирається виїжджати. Виділ дуже просить, щоб пані докторова ласкаво... уклінно...

Марина церемонилась. Батьківський обовязок...

Але виділові не вірили цьому.

— Бо то прошу пані докторової, нема й то ваш театр... Бігме... Я було наплачуся... А тут ні сміятись не хотілось, ні плакати. Якби не ті яйця, то чоловік заснув би.

— Не кажіть таке, пане Тодосюк, докинув жартма другий. А то вас на другий раз гнилими яйцями збудимо.

Всі розсміялись. Настрій став згідливий.

— Бо то прошу пані докторової, без вас нічого не буде. Ні. Я вже відразу казав. А моя стара мені голову сушить, нема порядку, ходи до десятої проба. Та каже, в порядному гуртку то собі дівчина чоловіка знайде, а тут що собі знайде? Най не кажу що!

Він зробив такий жест, якби хотів плюнути, але лискуча Маринина підлога стримала його від того.

— У середу ми хотілиб скликати засідання, сказав другий, більш рішучий. Пан Коваль уже шукає в книжках, декламацій. Але без пані докторової...

— Та то й так я все вибирала. У середу кажете? Може би в четвер?

—o—

донної політики. Колишня наша закордонна політика признавала завжди політику приятельських відносин з Німеччиною. Але поворот з необхідною радикальною зміною внутрішньо-політичних національних відносин держави, до яких наш нарід не був дозрілий, викликав те, що провідні чинники не могли відважитися на далекойдучу зміну. Траґедія, яка за цим прийшла, витворила нову ситуацію. Те, що було раніш, перестало було бути дійсністю. Залишаюся твердо переконаним, що німецький нарід може жити з народом чеським і словацьким у постійній приязні. Німці є найпрацьовитішим народом західного світу, а ми, хоч і малі, але ми є найпрацьовитіший славянський нарід. Народи, що в свому розвитку кермувалися завжди лише засадою праці й порядку, можуть перебувати в постійній, взаємно шанованій співпраці, і навіть тоді, коли один із них слабший від другого. Віденський арбітраж витворив ще одну спільну точку чехословацько-німецької політики. До Мадярщини відійшли сотні тисяч словаків та українців. Мадярщина матиме після віденського арбітражу більше як 600.000 словаків і більше як 100.000 українців. Іншими словами: буде там більше чехів, словаків і українців, як було мадярів у великій Чехословаччині.

Змаганням нашої держави мусить бути: уложити з Мадярщиною умову, згідно з якою чехи, словаки й українці малиб забезпечені культурні, мовні і політичні права, якими мадярська меншість користувалася в Чехословаччині. Таксамо, як ми признавали право Мадярщини турбуватися за своїх земляків у Чехословаччині, так і тепер Мадярщина мусить признати наше зацікавлення долею наших земляків, що знаходяться в Мадярщині. Такий самий інтерес має Німеччина щодо своїх німців у Мадярщині. В Мадярщині є більше як 700.000 німців. Провідник словацьких німців посол Кармазин цілком правильно визначив інтереси німців під Мадярщиною, коли минулого тижня домагався, щоб німці в Мадярщині дістали ті самі права, які вони (німці) мають на Словаччині. Також всім відомо, що більш як 700.000 німецька меншина під Мадярщиною не має ані одної горожанської, ані одної середньої чи торговельної або фахової школи, ані одної учительської семинарії, і що навіть народні школи майже цілком змадяризовані. Тоді як німці на Словаччині, а їх є там 160 тисяч, мають власне німецьке шкільництво, початкове, горожанське, середне й фахове! Не може бути жадної суперчки про те, що інтерес словацької меншини під Мадярщиною йтиме рівнобіжно з інтересами тамошньої німецької меншини. Словаки й німці під Мадярщиною обєднаються на ґрунті оборони своїх прав так, як це було перед світовою війною, коли словаки співпрацювали й спільно боролися з мадярськими німцями за свої національні права. Оцей спільний інтерес мадярських німців і тамошніх словаків є спільним інтересом Німеччини й Чехо-Словаччини.

Але в Мадярщині не буде лише 700.000 словаків та українців і більше ніж 700.000 німців. У Мадярщині є й інші меншини: румунська, хорватська й сербська. З 10 міліонів мешканців нової мадярської держави буде майже 20% національних меншин, а коли будемо рахувати як окрему націю і жидів, то їх буде більше ніж 20%. Природно, що ні Румунія, ні Югославія не можуть бути байдужі до долі своїх земляків під Мадярщиною. Як у 1895-ому році обєдналися на національному конґресі в Будапешті словаки, українці, румуни й серби у співпраці з мадярськими німцями, так і по віденському вирішенні діятиме солідарність згаданих меншин. Ріжниця тільки в тому, що перед світовою війною Німеччина була більш-менш незацікавлена національними відносинами в Мадярщині, що Чехо-Словаччини тоді ще не було, що українці не були ще тоді самовпевненим народом та що Румунія і Сербія були малими слабими балканськими державками. Сьогодні ситуація з усіх боків змінилася. Держави Малої Антанти мають з Німеччиною однакові інтереси, щоб їх земляки в новій Мадярщині були національно збережені та щоб мали забезпечений здоровий національний, культурний і господарський розвиток“.

Так пише д-р Дерер. Поділяємо цілковито його погляди щодо „Славянського братерства“. Відчували ми його в цілій своїй історії на власній шкірі. Відчуваємо й тепер і добре знаємо, що тільки державне визволення великого українського народу колись приведе славян до співпраці на реальному ґрунті як вільного з вільним і рівного з рівним.

У Відні вирішено не тільки долю Карпатської України, але й витворено нові основи приятельсько-дружніх відносин між німцями, чехами, словаками й українцями, які сьогодні своєю далекосяглістю перевищують навіть можливости наших передбачувань.

Збірка на інвалідів Української Армії.

Українське Т-во Допомоги Інвалідам у Львові, вул. Потоцького ч. 48, дістало на днях від Львівського Воєвідського Уряду дозвіл на переведення збірки у грошах і натурі в користь інвалідів Українського Війська такого змісту:

„Львівський Воєвідський Уряд ч. Пол. В 27/128/38. Львів, дня 7. XI. 1938. На прохання з дня 18. серпня 1938. Воєвідський Уряд на основі арт. 2. буква В закону з 15. III. 1933. про публичні збірки Д. З. Р. П. ч. 22/1933, поз. 162 та розп. Міністра Внутрішніх Справ із 14. липня 134 Д. З. Р. П. ч. 69. поз. 638 дозволяє Українському Т-ву Допомоги Інвалідам у Львові перевести публичну збірку на гуманітарні цілі Т-ва у Львівському Воєвідстві з вилученням повітів: березівського кольбушівського, коросненського, ланцутського, нижанського, переворського, ряшівського, тарнобжеського, сяніцького й ліського. Збірка буде відбуватися по містах у безпосередній близькості українських установ і церков до замкнених пушок дня 27. XI. 1938 та на складкові листи грошева збірка і в натурі по селах у часі від 27. листопада 1938. до 29. листопада 1938. під умовиною докладно перестерігати постанови вище названого закону та розп. Мін. Переступлення постанов названого закону й виконного розп. підлягає в адміністраційній дорозі карам, що означені в арт. 11. закону про публичні збірки. За Воєводу: м-р Боднар, радник“.

Подаючи зміст цього письма до відома Українського Громадянства, просимо ласкаво всіх, що їм не байдужа важка доля наших інвалідів, використати як слід цей дозвіл та не жалувати хочби найменших жертв у грошах і натурі в користь тих, що літ тому двацять набавилися ран і недуг у боротьбі за рідну Батьківщину!

Львів, у листопаді 1938.

Українське Т-во Допомоги Інвалідам.
у Львові, вул. Потоцького 48.

—o—

БОЇ НАД РІКОЮ ЕБРО І СЕҐРЕ.

Як подає комунікат еспанського національного командування, цілу пятницю йшли завзяті бої над Ебром. Нац. війська проломили ворожий фронт під Вента Кампосінас. 900 червоних взяли вони в полон, чимало вбили і поранили.

Над Сеґре нац. війська відбили ворожий наступ на мостовий причілок та взяли в полон 200 червоних.

У невдатному наступі на кастельонському фронті згинуло 600 червоних.

—o—

ҐЕНЕРАЛ СКОБЛІН ТА ЙОГО ЖІНКА МАЛИ ЗВЯЗКИ З АҐЕНТОМ ҐПУ.

Жінка ґен. Скобліна, яку підозрівають з участи в схопленні ґен. Міллера, діставала грошеві посилки з Палестини. Виявилося, що посилав їх б. торговельний аґент СССР у Берліні Еттінґтон, якого уважали касієром ҐПУ на Західну Европу. Скобліна твердила, що не бачила Еттінґтона від 2-ох років, тимчасом виявилося, що вона та її чоловік стрінулися з ним безпосередньо перед схопленням ґен. Міллера.

—o—

КНЯЗЬ І КНЯЖНА ҐЛЬОСТЕРУ У КНЯЗЯ І КНЯЖНИ ВІНДСОРУ.

В пятницю в год. 12.40 причалив на летунському майдані в Ле Бурже князь Ґльостеру з жінкою. Вони пообідали разом з князем і княгинею Віндсору та провели разом з ними пополудне в Бульонському ліску. Ці відвідини викликали сильне враження в політичних і товариських колах Парижа й Льондону; дотепер британський королівський дім не підтримував звязків з князем Віндсору.

Франція святкувала 20-ліття кінця світової війни.

НЕПРАВДИВІ ВІСТКИ ПРЕСИ ФРАНЦУСЬКОЇ ЛІВИЦІ ПРО ФАШИСТІВСЬКИЙ „ПУЧ“.

У Парижі та всіх більших містах Франції святкування 11. листопада як роковин перемиря мало цього року характер великого національного свята. У величній дефіляді перед президентом республики на площі де ль' Етоаль та вздовж Єлісейських Піль брали участь військові відділи всіх родів зброї. Пополудні представники товариства колишніх комбатантів та патріотичні орґанізації вложили вінки на гробі Незнаного Вояка.

Величне святкування роковин 11. листопада як національного свята, викликало наперед у щоденниках лівиці велику трівогу.

Соціялістичний щоденник „Попюлер“ та комуністична „Юманіте“ від кількох днів ширили вістки, що деякі орґанізації правиці уладять при нагоді святкування 11-го листопада „фашистівський пуч“. Зрештою ці алярми не викликали ніякої реакції. „Попюлер“ зазначує, що вправді правиця не перевела перевороту, але напевно використає ці роковини для політичних демонстрацій.

Підчас анґльо-французьких розмов у Парижі

НЕ ПОРУШАТЬ СПРАВИ НІМЕЦЬКИХ КОЛЬОНІЯЛЬНИХ РЕВІНДИКАЦІЙ

Не зважаючи на поголоски, які появилися за кордоном, британські міродатні кола заявляють, що підчас візити Чемберлена і Галіфакса в Парижі не порушать справи німецьких домагань звороту Тоґа і Камеруну.

—o—

Протижидівські виступи в Німеччині.

З приводу вбивства секретаря німецької амбасади у Парижі фон Рата, у цілій Німеччині дальше панує велике обурення на жидів, як на посередних справників убивства. У майже всіх місцевостях Німеччини відбулися в четвер великі протижидівські демонстрації.

РУЙНУВАННЯ ЖИДІВСЬКИХ КРАМНИЦЬ ТА СИНАГОГ.

У четвер вечором у Берліні здемольовано чимало жидівських крамниць; усі виставові шиби заставили дошками. У ночі демонстранти заатакували та підпалили жидівські синагоги. Дві великі синаґоги у західніх берлінських дільницях згоріли до тла.

У Відні у 20-ох жидівських синаґогах вибухли пожежі. У багатьох німецьких домах перевели строгі ревізії та поконфіскували багато зброї та девіз. Поліція арештувала багато жидів та вивезла їх до концентраційного табору у Мавтгавфен.

У Битомі та на цілім Опільськім Шлеську юрба поруйнувала жидівські крамниці, синагоги та навіть приватні мешкання.

ВИГАНЯЮТЬ ЖИДІВ ЗІ СУДЕТІВ.

Великі маси жидівських утікачів напливають до Чехо-Словаччини зі Судетів, відкіля жидів проганяють з пімсти за смерть фон Рата Судетські німці підвезли автами жидів до кордону та примусили їх перейти його на колінах. У Судетах горять синаґоги.

ҐЕБЕЛЬС ВЗИВАЄ ДО СПОКОЮ ТА ЗАПОВІДАЄ ПРАВНУ АНТИСЕМІТСЬКУ АКЦІЮ.

Коментуючи відозву Ґебельса, німецька преса надіється, що по антижидівських демонстраціях прийшла черга на антисемітські правні постанови і що ці постанови ще гостріше заатакують жидів, як демонстрації.

У розмові зі закордонними журналістами мін. Ґебельс зазначив, що антижидівська акція була спонтанна та, що він вповні годиться з настроями цілої Німеччини. Уряд не думає направляти шкід, доки жидівські крамниці не перейдуть у руки арійців.

Ліквідація організацій Української Соціял-Демократичної Роб. Партії за кордоном.

Наша редакція дістала такий комунікат конференції УСДРП за кордоном за підписом: О. Козловського, І. Мазепи, П. Феденка:

Незабаром минає 20 років від того часу, коли в Києві, тодішній столиці самостійної Української Народної Республики, в січні 1919 року, відбувся останній зїзд УСДРП, одної з старших українських політичних організацій. Доля судила, що Центральний Комітет партії, обраний на цьому зїзді, після окупації України російським большевицьким військом мусів залишити рідний край і перебувати за кордоном.

За цей час Центральний Комітет УСДРП і потім Закордонна Делегація, що його заступала, за допомогою інших членів партії, що опинилися на еміграції, виконали відповідальну політичну роботу, зокрема-ж вели працю інформаційного характеру в політичнім світі взагалі та зокрема між соціялістичними партіями ріжних країн для виснення правди про українські визвольні змагання та про дійсне положення на українських землях. Це завдання виконували представники УСДРП, беручи також участь у зїздах і конференціях соціялістичного Інтернаціоналу.

Провідні органи УСДРП на еміграції увесь час піддержували постійний звязок із своїми однодумцями на Великій Україні. На жаль, большевицький терор, особливо в останніх роках, зруйнував зорганізоване політичне життя у В. Україні та надмірно утруднив будь-які зносини з нею.

Конференція УСДРП за кордоном з 5-го листопада 1938 року, обговоривши внутрішнє положення на Україні та міжнародню ситуацію, ще раз стверджує, що нормальне політичне життя у Вел. Україні може відновитися лише тоді, коли український нарід визволиться від чужого панування й утворить свою вільну незалежну державу.

Конференція УСДРП висловлює своє глибоке переконання, що без масових політичних організацій боротьба українського народу за свободу й незалежність не може бути успішна, і тому з огляду на великі зміни, що настали за цю двацятилітню добу у внутрішніх відносинах на Вел. Україні, ставить своєю метою утворення такої політичної організації, яка моглаб охопити якнайширші маси українського трудящого люду — робітників, селян, інтелігенції.

Щоб почати вже тепер підготовну працю для здійснення цього великого завдання, конференція УСДРП ухвалила розвязати організації УСДРП за кордоном, бо вважає, що треба наперед усунути ідеольоґічні та організаційні перешкоди для майбутнього обєднання людей праці в могутнім русі до національної незалежности під прапором свободи й соціяльної справедливости.

Разом з цим конференція розвязує Закордонну Делеґацію УСДРП і відкликає своє представництво із Соціялістичного Інтернаціоналу, доручаючи справу технічної ліквідації організацій УСДРП за кордоном членам ЦК партії, що їх вибрано на останньому зїзді та які перебувають за кордоном.

Конференція кличе всіх членів розвязаних організацій УСРПД до дальшої невпинної праці між собою та в контакті з усіма українськими конструктивними силами для добра українського народу.

КОНФІСКАТА ВІЛЛІ ПРЕМІЄРА О. ВОЛОШИНА В УЖГОРОДІ.

Пресова канцелярія Карпатської України потверджує вістку — яку ще давніше приніс ПАТ — що мадяри сконфіскували віллю прем. о. Волошина в Ужгороді та замінили її на народній дім ім. Гортія.

——oo——

АНКАРА — АТАТЮРК.

У турецькім парляменті група послів видвигнула проєкт, щоб столицю Туреччини Анкару назвати в честь її творця Кемаля Ататюрка, іменем — Ататюрк.

——o——

КАТАЛЬОНІЯ ДОМАГАЄТЬСЯ МИРУ ТА ПРАВА САМООЗНАЧЕННЯ.

Б. голова катальонського хенералідаду Казанова зложив у Перпіняні представникам преси заяву такого змісту: Всі катальонці мають лиш одно бажання: привернути мир, щоб покінчити біль і терпіння свого краю. Катальонія домагається права самовизначення, бо вона не хоче лучити своєї волі з волею решти населення Еспанії. Не є це еґоїзм, лише бажання миру для Еспанії та Европи, бо незалежна, обєднана Катальонія стане чинником рівноваги і ладу між Пірнеями і Середземним Морем.

——o——

БОЛГАРСЬКИЙ УРЯД ЗАХИТАНИЙ.

У звязку з недавним голосуванням у болгарському парляменті, підчас якого уряд Кьосеіванова найшовся в меншині, сподіються політичних змін. Можливо, що уряд уступить або перейде реконструкцію, можливо, що розвяже парлямент.

З життя української кольонії в Берліні.

(Власна кореспонденція з Берліна).

ЛИСТОПАДОВІ РОКОВИНИ.

В неділю, 30. жовтня ц. р., уладила „Українська Громада“ в Німеччині в порозумінні з місцевим українським душпастирством з приводу 20-літніх роковин національного здвигу в Галичині й освободження Карпатської України Службу Божу та святочні сходини. Службу Божу й панахиду за полеглих, на яку прибула майже вся українська кольонія, відправив о. прал. д-р Вергун. На вечірніх святочних сходинах у „Лерер-Ферайнсгавз-і“, що їх відкрив голова „Української Громади“ п. Скоропис-Йолтуховський, промовляли проф. д-р Зенон Кузеля про листопадові події 1918 р. та д-р Борис Гомзин про сучасне положення на Закарпатській Україні.

ВИКЛАДИ ПРО ЗАКАРПАТТЯ.

„Український Науковий Інститут“ розпочав з початком листопада постійні виклади в осінньому семестрі. Виклади осіннього семестру присвячені Закарпатській Україні. Викладають по одній годині тижнево директор Інституту проф. д-р Мірчук, проф. д-р Кузеля, доц. д-р Крупницький та доц. інж. Диминський: історію, етнографію, літературу та економію Закарпатської України. Одночасно почалися і звичайні пятницеві вечірні виклади Інституту викладом д-ра Сократа Іваницького, теж присвяченого Закарпатській Україні.

ІВАННА СИНЕНЬКА-ІВАНИЦЬКА ПЕРЕД МІКРОФОНОМ.

Дня 7. ц. м. висилав берлінський „Курцвелленсендер“ українські пісні у виконанні нашої співачки Іванни Синенької-Іваницької. Наші пісні в інтерпретації цієї незрівняної інтерпретаторки української пісні зробили на німецьку публику таке велике враження, що висилку на другий день повторено

Літературна сторінка.

Василь Масютин воскрешає египетську поетку.

(В. Масютин: „Царівна Нефрета“, повість у 2 томах з ілюстраціями та обгорткою автора. Бібл. „Діла“).

Перед війною друкувало „Діло“ величезну повість Болеслава Пруса „Фараон“, тепер уже давно вичерпану. Це була маленька літературна подія.

Прус за прикладом Фльобера пробував відтворити призабуту египетську культуру, з деякими її проблемами. Коли ми приблизно в тому самому часі читали „На камені“ Коцюбинського, ледви чи хто мріяв, щоб якийсь наш письменник узявся скоро за повість з будьякої чужої давнини, що не має нічого спільного з нашою історією. Кілька повістей наших совєтських письменників, що мають за тло життя далеких нам т. зв. „екзотичних“ народів повстало не з чисто мистецької спонуки, а підо впливом актуальних питань.

Аж ось наш відомий мистець Василь Масютин воскрешає нам Єгипет у звязку зі славними розкопами льорда Кернервона та Картера. Памятаємо сенсаційні вістки у пресі про помсту кількатисячелітнього Тутенкгамуна, якто дослідники гробів фараона вмирали один за одним. Появилась численна археольоґічна література про нововідкриті памятки египетської старовини. Масютин, що живе постійно у Берліні, мусів звернути увагу на чудовий портрет — камяну голову королеви Нефрети у берлінському музею і поцікавився Єгиптом. Коли цього року він приїхав на короткий час до Львова, привіз із собою багато фахових книжок з египетської старовини, щоб показати нам недовіркам, що повість, яку він написав це не плід лінивої фантазії, а вислід совісних студій. Ясно, що матеріяли, якими користується повістяр — усякі „фактичні дані“ це тільки допоміжний засіб і від їх вартости чи ориґінальности не залежить іще вартість та ориґінальність повісти. А проте В. Масютин — незвичайно ворушкий ум, що має зрозуміння для ріжних прояв науки, творчости і життя і міняє пензель на перо не на те, щоб попробувати своїх сил у ще одній ділянці, із зовсім фальшивого розуміння свого таланту; — ні, він володіє пером, краще, ніж один наш „професійний“ чи „признаний“ письменник і пишучи вміє завсіди щось сказати нове, що раніше добре передумав.

Його египетська повість „Царівна Нефрета“ не має в собі нічого з зайвого вантажу, вченої ерудиції, нудних описів і фільософічних рефлексій. Це історія про молодого німецького професора, який так захопився відкритою ним мумією, що поза нею ввесь світ перестав для нього істнувати. Легко було поставити Масютинові запит: „Чому ви не зробили героєм своєї повісти якого нашого земляка?“ Він мав готову відповідь: „А чому в нас мусять бути дієвими особами тільки сами „свої“? Чи чужинні письменники пишуть тільки про свій край? Дієві особи залежні від сюжету та середовища“. До цього можнаб додати пояснення, що Масютин видав уже першу свою повість раніше по німецьки і знаючи наші видавничі обставини, думав — передовсім про чужих видавців.

Наш читач матиме нераз враження, що має перед собою твір не з нашої літератури. Коли більшість може це вважати докором у бік автора, нема сумніву, що знайдеться чимало культурних читачів вихованих на добрій літературі, які признають таке враження за найбільший комплімент для автора. Нічого так сильно не бракує нашим книжкам як тих усіх рис, завдяки яким чужинні повісти витискають усі наші рідні книжки з хат і рук нашої інтеліґенції.

„Царівна Нефрета“ — історія одного кохання зперед 3000 років, що мало нагадує ті любовні сучасні історії, які нас цікавлять, захоплюють, нудять і зневохочують до книжок з вічно тими самими мотивами. Герой цієї повісти захоплений старовинною египетською культурою, що мала деякі цінноші, завдяки зовсім іншим прикметам релігійного та громадянського виховання — відвернувся від сучасности, якою жив. Його життєва траґедія відкрила йому одну дивну форму краси і довела його до межі, де людина затрачує почування дійсности.

В. Масютин зумів досягти того рівня у своїй повісти, коли письменник старається бути якомога простим та ясним, гидуючи всім, що належить до ефектовних штучних прикрас. Нема сумніву, що кожний, хто піддасться чарові цієї простоти нетерпляче чекатиме на другу частину повісти.

м. р.

Словник чужих слів на столі.

Мало хто з нас пишучи, має перед собою на столі словники. Наші журналісти перекладаючи раз-у-раз чужі тексти не мають де заглядати; ми не маємо великих словників для чужих мов. Нема й досі великого словника чужих слів: один виданий у Совітах — білий крук. Нераз хотілиб ми найти на чуже слово — рідне, нераз теж хотілиб ми перевірити справжнє значіння чужого вживаного нами, часто надуживаного слова. У цьому другому випадку у великій пригоді стає нововиданий польський словник чужих слів*) з передмовою відомого дослідника проф. А. Бріккера.

З цієї передмови можна скористати в загальному питанні: — як ставитись до чужих слів. Бріккер називає скандалом факт, що польська мова під впливом латинської давно почала класти прикметник після іменника і дієслово на кінці — чого не робить жодна славянська. Другий скандал у тому, що вона понабирала живцем латинські терміни замість рідних. Це друге явище і досі замітне в українській мові в Галичині, де наша інтеліґенція має ввесь час перед очима польські тексти.

Маємо журналістів, які не можуть уявити собі політичної статті без понять „евентуальність“, „евентуально“, що пишуть „реалізувати“ зам. здійснити, квестіонувати зам. піддавати в сумнів, депресія зам. пригноблення, уконституовання.... Цікаво, що нпр. прикметник „консеквентний“ уживають у нас у значінні „послідовний“, а „консеквенція“ дуже часто у значінні не льоґічної послідовности, тільки фізичного наслідку.

Ясно, що „сатисфакція“ не завсіди покривається із поняттям „вдоволення“ (нпр. перед поєдинком), „опінія“ це не завсіди „громадська думка“, „аспект“ не завсіди „вигляд“ (нпр. у фільософії). Ніхто з нас уже не протестує проти таких чужих слів як музика, поет, діяльоґ, льоката, процес, прокуратор, хор, канонік, цитрина, помаранча, салата, кварта, параван, камізолька, кальоші, а багато з них такі як топір, хоругов, килим, шиба або шафа видаються нам рідними.

Проф. Бріккер перестерігає перед нездоровим явищем вигадувати на всякі чужі слова власні назви, як це робили чехи. Кожна культурна мова приймає чужі терміни від тих, які перші ввели дані винаходи — не диво, що промисл і торговля повні німецьких слів, мореплавство голяндських, куховарство французьких, спорт анґлійських. Як довго мова бідна, так довго вона позичає на всі боки від сусідів, хоч і згодом намагається очищувати себе від впливів, щоб доказати свою самостійність. Коли що взяти від сусідів чи далеких чужинців, а коли заступити рідним виробом — важко рішити.

Нема сумніву, що нарід, який звик до чужих мов і чує їх довкола себе раз-у-раз, часто лекше прийме загально вживані терміни в інших народів, ніж випрацює свої або вже випрацювавши — їх засвоїть. Ніхто з нас не потребує заступати рідними термінами таких слів як радіо, антена, телеґраф, пошта, театр, стемпель і хто зна, чи у спеціяльних науках теж варт перехрещувати терміни приняті у всіх культурних мовах, зроблені ще латинсько-грецькою традицією.

Наша мова має велитенський народній словник, що міг би засобити кілька народів, а не має (як і не мали інші) висловів з ріжних наук, техніки, промислу, великоміських осередків. Анґлійська мова, що за останніх 100 років поширилась у світі більш як усі інші европейські мови разом, не вагалась позичати направо і наліво з ґерманського джерела, романського і навіть від диких народів. Ці позики не нарушили її ясности, гнучкости та життєздатности. Те, що в мові найважніше: її дух залишився наскрізь ориґінальний. Славний мовознавець Меє недурно писав, що з усіх европейських мов анґлійська найбільше зближена своєю будовою до — китайської, від якої не взяла нічого. Мова розвивається самостійно не завдяки щораз-то новій кількости нових слів, а завдяки прикметам своєї складні, запасові своєрідних зворотів, образів, метафор, завдяки всьому тому, що є вислідом зовсім іншого світовідчування, світоприймання, світогляду, — творчости в усіх ділянках, що відбивається на праці мізку та уяви. Кількість чужих слів у даній мові може бути доказом її рабської залежности і її високого культурного рівня — довгих і невпинних взаємин з чужими народами.

Словник чужих слів, що лежить на столі, повинен подавати теж ті численні слова в ориґінальному вигляді даної мови, вказуючи на їх походження. Чим більше наша мова европеїзується, тим більше потребуємо знати, звідки і чому робимо позички або звичайні цитати крилатих фраз і стандартових „гасел“.

F

*) Trzaski, Everta i Michalskiego: Encyklopedyczny Słownik Wyrazów Obcych, poprzedzony rozprawą d-ra A. Brücknera. Redaktor d-r Stanisław Lam. Warszawa, 1938. Str. 2445

Смерть великого поета-селюха.

Помер у 70. році життя визначний французький поет Франсіс Жам, що від довгих літ жив на селі серед басків. Його назвав один із критиків найпримітивнішим і найбільше самотнім із сучасних поетів у тому розумінні, що Жам ішов тільки за голосом природи і висловлював свої почування в якнайпростішій, майже дитячо-наївній формі. Він захоплювався ловами, ботанікою, проходами серед піль і лісів. Аж до смерти Жам зберіг свіжість і майже щороку випускав у світ якийсь том поезії або прози, завсіди надихані сільською атмосферою, серед якої жив.

З його поезій найбільше відомі „Від ранньої до вечірньої молитви“, „Жалоба перших цвітів“, „Тріюмф життя“, „Проліски на небі“, „Християнські ґеорґіки“, із прози: „Кляра Дельбеа“, „Альмаїда Детремон“, „Пан парох з Озерону“, „Сільський поет“, „Повість про заяця“, „Моя донька Бернадетта“, „Листки на вітрі“. У своїх щирих „Споминах“ він оповідає, що любить і що ненавидить, чим думає про світ і чого в ньому не розуміємо. Жам уміє найвищі проблеми зводити до буденних дрібниць так, що це не вражає, а має своєрідний чар. У нього дивно сплелася щира християнська віра з поганським культом для природи.

Цікаве, що Жам ніколи не вживав заходів, щоб дістати якусь нагороду, кандидувати до Академії; він не належав до ніякої літературної ґрупи, не признавав шкіл ні напрямків, воліючи садити у себе дома салату, годувати кролики і бігати за заяцями. З величезною молошною бородою патріярха, батько семеро дітей він стояв далеко від париського літературного життя, далеко від заздрощів, інтриг і перегонів за славу. Навіть велика літературна нагорода за поезію, що прийшла до нього під кінець життя несподівано для нього — в нічому не змінила його способу життя і поглядів на Париж, від якого він відгородився сільським живоплотом

Сторінка без політики.

Німецькі укріплення.

Шеф пресового відділу при начальній команді збройних сил Німеччини фон Ведель оголосив у тижневику „Вермахт“ статтю на тему німецьких укріплень на західньому кордоні.

В цій статті стверджує: уже в квітні 1936 р. Гітлер видав наказ поробити необхідні приготування для укріплення німецького західного кордону. В р. 1936. на найважніших відтинках збудовано 118 бетонових фортів. При кінці цього року запало рішення збудувати одноцілу фортифікаційну лінію між ріками Мозель та Рен і також у горішній течії Рену. В 1937. р. скінчено будувати поверх 500 бетонових фортів. У травні 1938. р. чеська кріза приневолила канцлера Гітлера на випадок, якби західні держави заатакували Німеччину, скріпити й остаточно викінчити в якнайкоротшому часі цілу лінію укріплень на Заході. На думку Гітлера ця лінія має забезпечити Німеччину зовсім перед інвазією ворога. Для викінчення робіт при будові фортифікаційної лінії покликано м. і. Арбайтсдінст (Службу Праці) числом 100.000 осіб, що будували схови в першій лінії, тоді, як 85.000 робітників, що постійно були заняті при будові укріплень, викінчували великі бетонові форти. Незалежно від того при будові працювали ще й великі військові частини, а саме дивізії піхоти і курінi саперів. Летунські частини працювали при будові областей протилетунської артилерії. Отаман фон Ведель кінчить свою статтю заміткою, що вся та величезна праця буде зовсім закінчена в останніх днях листопада ц. р.

Подібні укріплення Німеччина будує на кордонах Східних Прус і здовж берегів Німецького та Балтійського Моря.

Як довго людина схоче, так довго може жити.

Столітні люди — це доволі буденне явище в балканських краях. Цікаві дуже часто засипають таких старців питаннями, що треба робити, щоб довго жити. Крім того вони просять старців оповісти їм хід життя. Старі люди дуже часто виявляють чимало зрозуміння для молодих та не жалують рад і порад у своїх оповіданнях. Один із таких столітніх, селянин Ахмед Ібраліч із Боснії не говорив довго, коли його запитав співробітник білгородської „Політики“ про причину довголітнього життя.

Стотрилітній старець заявив, що він живе так довго тому, що він поставив собі в житті засаду ніколи не хвилюватися, що йому теж і вдалося. Селянка Доста Томіч (106 літ) дала зовсім інший припис на довговічність. Та мешканка Сербії заявила, що тому живе так довго, бо вона ніколи не дармувала та не займалася чужими справами. Зайві справи скорочують людині життя — закінчила старушка свої інформації.

Як бачимо, всі приписи дуже легкі — на думку тих, що довго жили — лише треба вміти їх застосувати. Деякі столітні навіть кажуть, що людина може жити так довго, як лиш довго схоче

Робот замість померштого сина.

Канадієць Людвик Фонтен (63 літ), мав сина, якого дуже любив. „Ми оба зі сином — говорив нераз — були найліпшими приятелями. Ми не мали для себе ніяких таємниць. Ми обмінювалися зі собою всіми думками, радощами й журбами, ми мали спільні зацікавлення. Коли мій син нагло помер, я думав спершу, що не зможу пережити його смерти“.

Той нещасний батько попав на оригінальну думку. Він змайстрував собі воскову ляльку, що точнісько була подібна до померлого сина, вставив в середину спеціяльний механізм (т. зв. робот) і помістив її в своїй робітні. Він сам говорить про це так: „Одначе вкінці я рішився створити такого робота, який — хочби в хвилинах моєї самоти — давав би мені ілюзію, що мій син живе дальше і находиться біля мене. Виконання такого робота було дуже важке, тому, що я хотів конечно, щоб він був зовсім подібний до мого сина. Мій робот-син Джек має 170 цм. висоти і важить 140 фунтів. Коли вечором по цілоденній праці, я засідаю при ватрані і гляджу на мого Джека, що сидить напроти мене в глибокім фотелі — сплинає на мене глибокий спокій. У таких хвилинах я навіть щасливий.“

Історичний острів засуджений на смерть.

Білгородська преса повідомляє, що один острів „засуджений на смерть“. Такі наголовки помістило кілька часописів на перших місцях. Іде про те, що технічна комісія, яка переводить регулювання ріки Сави рішила усунути маленький острівець Медіца. Той малий острівчик, засуджений тепер „на смерть“, мав справді славне минуле.

Підчас боїв за Білгород у 1915. р. відбувалися завзяті бої за той острівчик. Ті бої коштували чимало жертв. Багато вояків і сербських і німецьких втратило життя в боротьбі за той малий кусник землі. Землю й пісок зі знищеного острову мають вужити на будову охоронного валу на береві ріки.

—o—

Вітер перевернув памятник Бетовена.

В 1927. р. ввесь світ святкував 100-літні роковини уродин мистця звуків і славного композитора Бетовена. Також і Франція пошанувала память мистця-генія безчисленною кількістю концертів, що їх уладжували тоді. Не було дня, щоб не відбувся якийсь концерт у Парижі, або в якомусь з провінціональних міст. Відбувалися тоді теж скрізь відчити про творчість Бетовена. Окремий комітет рішив теж побудувати памятник Бетовена, який у доволі швидкому часі поставили в ліску Вінсен б. Парижа. Цокол памятника викували з каменя, уставили в ліску і за кілька днів мали поставити на ньому різьбу, що уявляла собою Бетовена. Та за той час мистець-різьбар помер, а що дати відслонення памятника не можна було переложити, комітет рішив забрати з робітні гіпсовий модель, який покрили бронзом.

Відбулося святочне відкриття памятника і... як воно звичайно буває про памятник згодом забули. На вершку залишилася гіпсова різьба.

Саме недавно той модель знищив сильний буревій. Між колишніми комітетовими настало справжнє збентеження, серед звеличників Бетовена в цілому світі огірчення.

Лиш напис на цоколі памятника пригадує всім, що туди приходять і приїздять, що той памятник поставили Бетовенові мешканці метрополії світу — парижани.

Життєві невзгодини...

Усе, що переживаємо неприємне, сумне, трагічне, всякі удари, трудноші й перешкоди, що не дають нам іти гладко наміченим шляхом, називаємо звичайно „невзгодинами“. Це ті „важкі обставини“, які може переживати одиниця і ввесь нарід. Всі ми можемо від багатьох років аж до останніх днів занотувати багато таких невзгодин, як у житті одиниць та установ, так і в суспільному й національному житті взагалі. Та — як каже поет — „на те й лихо, щоб з тим лихом битись“. Так і невзгодинам повинні ми протиставитися: переносити їх мужно і з рівновагою духа та шукати способу, як їм протиставитися, щоб вони нанесли нам якнайменше шкоди. Головна річ — це не піддаватися невзгодинам психічно, не заломитися духово. Коли дух витримає, то не зломлять нас і ніякі матеріяльні шкоди. Та для втримання рівноваги треба сильного духа, отже треба дбати про все, що зміцнює силу духа. Одним із чинників, що зміцнюють у людині віру в себе й додають їй певности та бодрости у найгірших хвилинах — це матеріяльна незалежність. А що-ж дає матеріяльну незалежність одиницям і народам, як не вперта праця й раціональна ощадність? Пригадаймо-ж собі в тій хвилині ту чесноту і станьмо її подвижниками, а вона, ощадність у рідних установах, скріпить нас усіх також духово й дозволить скоро віdолужити всякі матеріяльні шкоди, звідки ми їх не зазналиб. І на майбутнє — на всякі удари відповідаймо скріпленою ощадністю. Вона в рідних установах не тільки вирівнає всі втрати, але й двигне нас уперед, наперекір усім супротивним силам. (Ю.)

Замість веселого.

СОВІТСЬКІ ЖУРНАЛІСТИ КОПАЮТЬ БУЛЬБУ.

Московська „Правда“ подає таку дивовижну, навіть як на совітські умовини вістку: Щоденник „Приханкайська Правда“, що виходив в одному місті прикавказької области, одного дня зовсім не появився друком. На другий день теж, на третій те саме. Редакція була замкнена на колодку, співробітники розійшлися Бог зна куди.

Щойно за кілька днів редакцію відчинили а часопис знову почав виходити. Зараз першої днини помістив він на чоловій сторінці оповіщення до читачів, в якому виясняв, що часопис тому не появлявся, що співробітники редакції та адміністрації ходили в поле помагати колхозникам копати бульбу.... Тепер, як бульба викопана, — часопис знову виходитиме правильно...

„Правда“ в замітці від редакції повчає товаришів по перу з „Приханкайської Правди“, що завдання редакції — це не копання бульби і поміч колхозникам, лише поширювання друкованого „соціялістичного“ слова.

—o—

ВЕСЕЛЕ.

ЗНАВЕЦЬ.

— Не знаю, що завтрішнього дня буде.
— Чому? Чи ви безробітний?
— Ні, метеорольоґ.

ДОВІРОЧНІСТЬ.

— Думаю, що ви мого довіря не заведете, пані Пащекувата?
— Та що ви собі думаєте, пані Говіркова? Всі мої приятельки мовчаливі, як камінь.

ДОБРЕ ПОЯСНИВ.

— Батечку, що таке оптиміст?
— Це такий чоловік, який з усіх життєвих прикрощів сміється. Навіть із найбільших прикрощів.
— А що таке песиміст?
— Це такий чоловік, якому саме те все хопиться

Далі розвязують читальні „Просвіти“ в Журавенщині

В середу 9. ц. м. повітове староство в Журавні розвязало читальню „Просвіти“ в Дубравці, яка була одною з кращих читалень у районі журавенської філії. В мотивах свого рішення староство подає, що в ювилейному святі „Просвіти“ в Дубравці брали участь хори сусідніх читалень. За це староство розвязало читальню „Просвіти“ в Дубравці, що є вже пятою з черги розвязаною читальнею „Просвіти“ в Журавенщині. Одночасно поліціянти зі станиці поліції в Ляховичах забрали всі книги читальні й образи включно з образом Богоматері і домівку читальні опечатали.

„Не хочемо пережити досвіду Франції та Англії“

ВІДОЗВА ДО НАСЕЛЕННЯ АМЕРИКИ.

У відозві до американського народу з приводу святкування роковин перемиря (11-го листопада), ген. Першінґ зазначує, що обовязком цілого народу є скора та рішуча акція з метою змінити оборонну силу Злучених Держав.

„Якщо не хочемо пережити недавнього сумного досвіду Франції та Великої Британії, то необхідно нам мати сильну армію, яку мусите підтримувати, та змобілізований промисл. Зміцнюючи наші оборонні засоби, забезпечуємо собі мир. Поправа нашого озброєння дасть пізнати іншим народам нашу силу та приготує шлях для розброєння, яке є нашим бажанням.“

Румунський найвищій суд відкинув касацію Кодреану.

Румунський найвищий суд розглядав касацію провідника „залізної ґвардії“ Кодреану, якого засуджено на 10 років важких робіт; він станув на становищі, що присуд опертий на військовому кодексі, а це є незгідне з конституцією.

Суд відкинув касацію.

Хотять висадити у повітря німецький консулят у Бостоні.

Невідома людина повідомила телефоном урядовця німецького консуляту в Бостоні, що в суботу в год. 10.45 будинок консуляту вилетить у повітря. Консуль повідомив поліцію, яка перевела ревізію в консуляті та в околиці і розставила стійки.

Засідання праського союзного уряду.

У пятницю відбулась у Празі нарада союзного уряду. Не було на ній представника уряду Карпатської України, бо — як відомо — мін. Бачинський виїхав до Будапешту з делімітаційною делеґацією.

Львівський воєвода проти безглуздих виступів ендецької молоді у Львові.

В часі вчорашнього державного свята в роковини 11-го листопада у Львові промовляв з балькону Великого Театру до зібраних польських орґанізацій та публики воєвода Альфред Білик. Ця промова, хоч виголошена у звязку з роковинами польської державної незалежности, торкалася семих актуальних справ. Після вступу про те, що Польща мусить змагати до величині, воєвода Білик торкнувся найактуальнішої справи.

„Промовляючи з цього місця, як воєвода — говорив він — щоб виминути всякі непорозуміння, стверджую, що даремний острах за південно-східні землі, але й даремні та грізні будуть завжди змагання, щоб приналежність тих земель до Польщі могла бути проблемою. Нема такої сили, як нема сили, що моглаб вирвати нам любов батьківщини, щоб могла ті землі від Польщі відділити... Наша воля злучити навіки південно-східні землі з Польщею — ясна й непохитна. Я це сказав і стверджую цю аксіому на пересторогу тим усім, що оживлені бажанням служби свому народові думають, що вибила тепер година, щоб справа південно-східніх земель Польщі стала предметом балачок. Та година не вибила, та година може вибити щойно з годиною нашої смерти...

„Я сказав ці слова теж як пересторогу під адресою тих усіх, що виходячи з засновків якнайглибше зрозумілої любови батьківщини, як дуже на шляху до польської величині стають і перешкоджують у щоденній праці, на пересторогу передовсім нашій молоді і на пересторогу всім тим, що за тією молоддю стоять. Хочу зрозуміти всіх і розумію все, але не розумію тільки більма на очах і піни скажености на устах...

„Я з любовою гляджу і глядітиму, як сьогодні на уладні ряди молоді у дефіляді, хоча так багато труду і так багато небезпек своїми виступами спричинила. Кажу це тепер не на те, щоб здобути прихильність тієї молоді. Я повний любови до неї — але я маю ще більше почуття відповідальности і так як досі моєю волею було, щоб усякі виступи проти закона ламати силою, таксамо й надалі моя воля така, щоб усі такі виступи, без уваги на те, які їх спонуки і хто їх допускається, ламати сильною рукою Річипосполитої... Поки буду живий, ніхто не гратисьме з цілістю держави і її безпекою. А те, до чого змагають і до чого вживають нашої молоді ті, що здобули на неї вплив, це ніщо інше як забава з підставами буття держави“.

Наприкінці своєї промови воєвода Білик звернувся до тих „яких — як казав — Бог разом з нами на цих землях тут посадив“.

„Звертаюся — казав воєвода Білик — з ясними словами: Ми не забули тих великих слів, які наші діди й батьки мали виписані на своїх прапорах: „За нашу і вашу свободу“. Польща хоче бути справедлива і Польща буде справедлива для кожного, хто під її дахом живе. Польща хоче пригорнути до серця передовсім своїх дітей, але хоче мати також і для інших народів що живуть у її межах, право, справедливість і слушність. Тому вимагаю, щоб воля народу, що тут разом з нами живе без уваги на те чи поляки називають їх русинами, чи українцями, як самі того хочуть, щоб воля жити тут разом з нами, воля спільної разом з нами праці була ясна і недвозначна. Вимагаю і завжди вимагатиму, щоб під тим оглядом не було ані непорозумінь ані сумнівів“.

Карпатська Україна в льондонському радіо

Дня 31. жовтня передавала головна англійська радіо-стація, Брітіш Бродкастінґ Корпорейшен, лекцію про Карпатську Україну. Лектором був п. С. А. Мекартней, який від літ займається справами европейських меншостей і недавно написав обширну книжку про Угорщину і меншостеві справи. Хоч бесідник старався вдержати безсторонність, всеж таки не можна було не спостерегти його про-мадярського наставлення. В курсі лекції сказав він, що „з економічного боку булоб краще для Закарпаття злучитися з Мадярщиною, яка й так приготовила для нього широку автономію.“

(УКБЮРО, Льондон).

АНГЛІЙСЬКА ПРЕСА ПРО ІМЕНУВАННЯ О. А. ВОЛОШИНА ПРЕМІЄРОМ.

Вся англійська преса без винятку повідомила про іменування о. А. Волошина прем'єром Карпатської України. Католицька преса зокрема („Кетолик Геральд“, „Кетолик Таймс“ з 4. ц. м. й ін.) подала також (за Українським Бюром) короткий життєпис прем'єра.

(УКБЮРО, Льондон).

„НОВІ ГРАНИЦІ“.

„Таймс“ з 5. ц. м. містить головну редакційну статтю під наголовком „Нові границі“ та обговорює в ній віденське рішення. Стаття присвячена у великій мірі Карпатській Україні та українській справі взагалі.

(УКБЮРО, Льондон).

„РЕВІЗІЯ КОРДОНІВ“.

„Манчестер Ґардіян“ з 5. листопада (в редакційній статті „Ревізія кордонів“) пише, що кордони поміж Чехією, Словаччиною і Карпатською Україною та її сусідами, головно Мадярщиною, не були переведені на підставі етнографічного принципу. „У кожному разі Німеччина, Польща і Мадярщина не придержувалися принципу етнографічного і поприлучували собі міста, які мали для них стратеґічне або економічне значіння... „М. Ґ.“ вказує далі, що таким чином отворено нове меншостеве питання і поза межами чесько-словацько-української держави опинилося 1,350.000 душ чехів, словаків та українців.

У другій статті, поміщеній у томуж числі „М. Ґ.“, розглядаючи теперішнє положення Словаччини і Карпатської України, завважує, що „з віденського рішення невдоволений ніхто.“ „Найменше має до нарікання Мадярщина, бо вона дістала все, чого собі бажала, за винятком спільних границь з Польщею...“ Найгірше зі всіх вийшла Карпатська Україна. Вона втратила коло 200.000 душ населення із усіх 725.000. Згідно з праським обчисленням у тих 200.000 є тільки 80.000 мадярів; решта це українці, словаки і жиди. Ужгород та Мукачів у ніякому разі не повинні були відходити до Мадярщини.

(УКБЮРО, Льондон).

ЖАБОТИНСЬКИЙ ПРОТИ ЖИДІВСЬКО-АРАБСЬКОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ.

Сіоністичний провідник Жаботинський підчас побуту в Букарешті заявився перед журналістами проти проектованої арабсько-жидівської конференції. Він домагається енергійних засобів — нпр., щоб поселити в Палестині кількасот тисяч жидівських добровольців.

ЯПОНЦІ ЗБОМБАРДУВАЛИ ЛЮФАН.

Представник японської головної кватири в Шанґаю заявив, що японські літаки збомбардували кілька китайських міст, м. ін. Люфан, де вибухло кілька пожеж.

З Совітської України.

З МИСТЕЦЬКОГО ЖИТТЯ.

Про українське мистецтво Києва, Харкова та інших міст „цвітучої країни“ тепер можна дещо довідатися лише... з московських часописів, котрим можна про все писати і все критикувати. В останьому ч. 3. ленінградського „Искуства“ за 1938 рік знаходимо статтю Н. Соболевського про „Ювилейну 7-му виставу художників України“. В передмові редакції до цієї статті читаємо:

„Ювилейна вистава України є кожною ілюстрацією того, що українські мистці, наперекір шкідливо - дезорганізуючій діяльности націоналістів та інших ворогів народа, правильно зрозуміли напрямок нашої партії на соціялістичний реалізм... Цю виставу можна справедливо назвати, як першу поважну спробу мистецької громадянськости, після погрому формалізму, контрреволюційного бойчукізму, погрому всілякого шкідництва на фронті пластичного мистецтва, зібрати розпорошену і розірвану між собою масу мистців, зєднати свої ряди і намітити шляхи майбутнього розвитку пластичного мистецтва радянської України““.

Але щось ясне виходить з тим „новим“ куванням і тим майбутнім. Редакція і тут знаходить „незвичайно великі недостачі вистави“, а саме „відсутність творів, що достойно відбивають обличчя сучасного квітучого соціялістичного села радянської України, що у своєму виробничому процесі спирається на першорядну техніку і найбільш поступову в історії людства форму організації праці.“ Друга хиба українських мистців — „майже цілковита відсутність творів, що достойно представляють героїв соціялістичної праці могутньої соціялістичної промисловости України — стахановців“. Далі мало є „індустріяльних краєвидів“, а „фабрика виображується холодно, байдуже“.

Чи то не біда з заведеним згори реалізмом?! Тут тобі і справжній вигляд „квітучого соціялістичного села радянської України“ і непідроблене обличчя „стаханівців“, і відсутність всякого краєвиду і жах фабрик...

Хотіли реалізму — то й мають його!

Сама „рецензія“ офіційного критика Н. Соболевського, починається „українською“ народньою піснею з таким поетичним уступом:

„По-иному светит нам
Солнце на земле
Знать, оно у Сталина
Побывало в Кремле“.

А це „по-иному“ полягає в тому, що замість „формалістичних викрутасів — орієнтації на Захід, — що ігнорували... мистецькими здобутками класиків російського малярства („русской живописи“), тепер прийшов на Україну „сталінський реалізм“, що змагає до... „недоторканости меж нашої батьківщини“, що звязаний (чи то скутий) з „социалистической родиной“.

Як і треба було сподіватися — „найкращою працею“, за думкою рецензента, є „Ленін і Сталін в Горках“, що виконана „бригадою різьбарів“ — Білостоцьким, Пивоваровим і Фрідманом. Зворушлива трійця „братніх“ народів — українця, москаля і жида!

На виставі було кілька композицій з життя І. Кармелюка (Савина, Азовського, Сиротенка), а щоби вони часами не „затьмили“ славу „вождів революції“ — Ворошилова, Будьонного та ін., мистецький критик мусів довго і докладно спинятися на „послушному списку“ цього українського „ватажка“.

Досить „небезпечно“ виходить також з українськими краєвидами, де зі всіх боків визирає український „націоналізм“, але вони пильно „заброніровані“ і замість колишніх „Українська ніч“, „Вишневий садок“, тепер дають назви: „Дорога до колхоза“, „Колхозная деревня“, „Героїчний Донбас 1919 року“...

Наскільки можна судити з долучених репродукцій, значні досягнення бачимо в українській статуарній різьбі, зокрема таких мистців, як **К. Бульдин**, **М. Гельман** („Материнство“), **Л. По** („Танець“), **Ю. Білостоцький**, (портрет М. Заньковецької).

НОВІ РОЗКОПИ НА УКРАЇНІ.

В серпні і вересні 1937 р. переводили археольогічні розкопи на Таманському півострові на Кубані коло станиці Сінної, на місці колишньої грецької кольонії Фанагорії. Ці розкопи вела не якась „націоналістична“ інституція на Україні, тільки „Російський державний музей“ в Ленінграді.

Знайдено тут культурні верстви, починаючи з V ст. до Хр. Викопано чимало фрагментів глиняного посуду, м. ін. з рисунками так зв. чорно-фіґурового і червоно-фіґурового стилю (грецькі вироби V—IV ст.). З теракотових виробів — різьби: „Ерос і Псіхея“, „Афродита“, „Ерос Саґазія“, „Артеміда і лань“, жінок, хлопчиків і т. ін. Далі, вироби з кости і металю (напр. бронзові вироби для уздечок коней з головами грифа).

З римських часів знайдено цікаву теракотову статуетку „Ерос з півнем“, далі глиняні забавки, світильники, посуд, шклині вироби, ювелірські вироби, ножі і т. д. Зі шкляних виробів римських часів, особливо цінна находка збанка з прозорого шкла з орнаментованою ручкою (долучена репродукція). Багато знайдено також шкляних і глиняних пацьорків.

Всі ці незвичайно цінні знахідки помандрували, розуміється, до московських музеїв.

У ТУРЕЧЧИНІ ЗАЛИШИВСЯ ДАВНІЙ УРЯД.

Згідно з конституцією, турецький премієр Джеляль Баяр зложив димісію уряду на руки нового премієра Ісмета Іноню, але новий президент поручив йому утворити уряд у дотеперішньому складі.

Рада міністрів устійнює подробиці похоронів Кемаля.

НЕВТРАЛЬНІСТЬ ЕСТОНІЇ.

Естонська палата послів приняла одноголосно у другому читанні закон про невтральність Естонії.

ЙОЯН У ЯПОНСЬКИХ РУКАХ.

Як подає Домеі, японці заняли місто Йоян, положене коло 120 миль вище від Ганков, над Янтсе.

Еміґраційні справи.

РЕЄСТРАЦІЯ РОДИН НА ВИЇЗД ДО КАНАДИ.

Реєстрація родин на виїзд до Канади в 1939 році вже почалася. Виїхати зможуть родини з капіталом 1.000 долярів, але в обмеженому числі, якщо не мають нікого в Канаді, та родини з капіталом 500 дол., коли мають у Канаді свояків або добрих знайомих. В черговому році будуть деякі полегші, а саме: девізова комісія не робитиме жадних обмежень щодо вивозу повної квоти 500 дол. Родини, що бажалиб на другий рік виїхати до Канади, повинні порозумітися в тій справі з Товариством Опіки над Українськими Еміґрантами, Львів, вул. Вишневецьких ч. 4, залучуючи на відповідь марку за 50 сот.

ЩО Є З ЕМІҐРАЦІЄЮ ДО АРГЕНТИНИ?

Новий арґентинський декрет про іміґрацію значно обмежив приїзди до Арґентини. Хоч зміст закону невідомий, арґентинський консуль у Варшаві [illegible] припинив видачу віз. Особи, які вже були дістали візи на виїзд, так звані перміси, мусять тепер старатися про новий дозвіл. Нові перміси почала видавати Дирекція Іміґрації в Буенос Айрес, почавши від дня 1. жовтня ц. р. Про нові перміси можуть старатися лише ті особи, що вже мешкають в Арґентині понад 2 роки. Вони можуть спроваджувати до себе жінок, дітей, наречених, батьків, унуків і дідів. Перміси для сестер, братів, шваґрів і т. д. видаватимуть виїмково, на підставі подання, що його внесе до Генерального Арґентинського Консуляту в Варшаві особа, яка має намір виїхати. Від кожного подання консулят побирає 8.75 зол. Всі, що мають старі перміси, виставлені перед 1. жовтня 1938, повинні негайно переслати їх до своїх свояків до Арґентини, бо при видачі нових потрібні також старі.

НОВИЙ ЕМІҐРАЦІЙНИЙ ГОТЕЛЬ У ВАРШАВІ.

З днем 1. листопада ц. р. Еміґраційний Синдикат відкрив новий готель для еміґрантів, а раднше перенесе старий, який містився на Повонзках, до нової будівлі при вул. Хотинській ч. 5. Це величавий дім, збудований в 5 конденґнацій, що може примістити коло 1700 осіб. В плані передбачене цілком модерне його уладження, що частинно вже переведено. В готелі є простори [illegible] для нічліґів, окремо для жінок, чоловіків та кімнати для родин. Є залі призначені на харчівні, читальні, крім цього є купальні та відділи для десинфекції. Будинок має центральне огрівання та біжучу гарячу воду.

З огляду на те, що при готелі находяться два окремі доми, в яких приміщені бюра Еміґраційного Синдикату, еміґранти матимуть тепер зайву мандрівку та відпадає їзда по місті для полагодження всіх передвиїздових формальностей.

СПРАВА ЗАВІЗВАНЬ ДО БРАЗИЛІЇ.

Центральна бразилійська влада видала розпорядок, на підставі якого консулярний відділ бразилійського посольства в Варшаві має право давати візи з речинцем до 31. грудня 1938 р. жінкам з дітьми, що їдуть до чоловіків, батькам до дітей і дітям до батьків. Першенство мають жінки, що їдуть з дітьми до чоловіків

Усі особи, що належать до тієї категорії емігрантів, входять до числа, призначеного тобто для Польщі 246 осіб, на цілий 1938 рік. З цього числа зможуть ще скористати ті особи, що досі не виїхали. До цього числа не зараховують дітей низче І-го року.

Засаднича умовина дістати візу для поданої категорії осіб — це посвідка пашпортового виділу бразилійського Міністерства Закордонних Справ, що особа, до якої їде емігрант (жінка, син, донька, мати, батько) перебувають легально в Бразилії. Без такої посвідки віз не будуть давати. Це наслідок нового бразилійського законодавства про чужинців, яке вимагає, щоби всі чужинці зареєструвалися та в цей спосіб залеґалізували свій побут.

Особи, що дістануть таку посвідку, можуть старатися про візу, долучуючи ще такі документи: закордонний пашпорт, свідоцтво моральности, свідоцтво здоровля і щіплення віспи, 4 фотографії в профілю та 4 фотографії „ан фас" (з переду) для кожного власника пашпорту. Кожна особа від 18 літ повинна мати окремий пашпорт. Чоловік і жінка можуть мати спільний пашпорт. Згідно з новими приписами коштує віза 140 зол. від пашпорту. Крім згаданої посвідки не треба тепер ніяких інших дозволів (жамад), бо цього новий закон не вимагає.

ЕМІГРАЦІЙНІ ПРИПИСИ ДО ПАРАГВАЮ.

Еміграційний Синдикат пригадує засадничі приписи вимаганих документів при виїзді до Параґваю. Емігранти, що в дні видачі візи мають 16 літ, мусять мати окремі пашпорти. Крім цього вимагають від них окремого свідоцтва моралі та професії. Від молодших дітей того не вимагають. Лікарські свідоцтва можуть підписувати лише лікарі Емігр. Синдикату, а не приватні. Від усіх осіб вимагають метрики народин або вінчання, але їх не треба легалізувати. При візі треба предложити 6 фотографій, такі які є зелені до пашпортів. Пермісо (дозвіл) важне 6 місяців від дня виставлення. Пермісо можна продовжувати.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Дещо про приповідки.

Кожний нарід має свої приповідки. Деякі з них є власністю не тільки даного народу, але в ріжних відмінах ходять по світі серед людей ріжної віри, мови, краски шкіри і темпераменту. А ще деякі передістаються через етнографічні межі до сусідів і там живуть та просперують так само добре, як у своїй отчині.

Між українцями і поляками, між українцями і москалями є багато таких спільних приповідок, часом дословних, а часом дещо змінених. Наприклад: Пан Філіп з села Конопе був свого часу послом на сейм. Підчас якоїсь нудної дебати заснув. Раптом якийсь посол гукнув голосніше (тоді посли ще могли голосніше гукати!), пан Філіп збудився і не знаючи про що мова заревів: „Не позвалям!" Вигук вийшов так „ні пришив, ні прилатав" і з того часу пішла польська приповідка: „Вирвал сен як Філіп з Конопі".

Ця приповідка перейшла до нас і дещо в зміненім виді живе в українській мові: „Вирвався як Пилип з конопель". У цій відміні пан Філіп став звичайним смертельником, а село перемінилося на ланок конопель.

Був свого часу пан Заблоцкі, що хотів стати фабрикантом і заложив фабрику мила. Робив мило кілька місяців, а потім заладував на вози і повіз продавати. Але переправляючись через зібрану ріку стратив цілий запас, бо вода розпустила мило. З цього пішло: „Вишедл як Заблоцкі на мидле".

Ця друга приповідка не прийнялася в нас бо фабрикантів обмаль, а мила ми теж не багато зуживаємо.

За те можливо, що тепер прийметься, бо можна її пристосувати до нинішних днів.

Живе собі у Львові такий пан, що зветься Войцеховскі, фігура немала — очевидно коли брати по посаді і гонорах. Маючи вже гурму ріжних достоїнств забажав ще слави великого політика і пустився на широкі води політичного озера. А щоб мати ліпший старт, виліз на озонівську трамполіну і скочив у воду як віцепрез Озону на округ Львів.

Пливучи політичною калабанею побачив святоюрську гору і почав на неї плювати. Слина не долітала, але рух був. Коли хтось звертав йому увагу, то він відповідав: „Я плюю як заступник, представник і любимець Львова". Люди казали „Може бути", бо знали з історії, що Львів нераз мав дуже дивних любимців. Таке вже химерне місто над Полтвою...

Аж прийшли вибори. Войцеховскі станув перед своїм коханим і його кохаючим Львовом як кандидат.

І — соромно провалився. Як кепський актор у провінціональному театрі, коли під ним заломиться сценічна дошка.

І ось приповідка: Вийшов як Войцеховскі на виборах.

Коли тепер роздумує про невдячність Львова, то напевно приходить йому на гадку ще одна приповідка, якої на жаль не можна ні перекласти, ні докінчити: „Служ пану верне"...

І сумно спльовує — тим разом уже не на Юр.

Галактіон Чіпка.

НОВИНКИ.

— З НИНІШНІМ ЧИСЛОМ „ДІЛА" (252) розсилаємо нашим точним Передплатникам черговий премійний додаток за місяць жовтень Василя Масютина „ЦАРІВНА НЕФРЕТА", повість, І. частина. Хто досі не прислав 25 сот. на порто тієї книжки, нехай їх долучить до найближчої передплати. РЕКЛЯМАЦІЇ ЩОДО ТІЄЇ КНИЖКИ ПРИЙМАЄ АДМІНІСТРАЦІЯ ПІД УВАГУ ТІЛЬКИ ДО 14 ДНІВ.

— **„Хром"**, Львів, вул. Руська 20, тел. 271-83, поручає по найдешевших цінах ф у т р а жіночі і чоловічі та всякого роду футряні шкірки, як також перекрашує і перероблює уживані футра за найновішими фасонами.

— **Космео** — Львів, Миколая 7, фахово порадить Вам Пані, як раціонально плекати вроду.

— **Останки тепла** пригадують, що треба заобиться у теплий одяг у робітні А. Дуфанця, Косцюшка 1 а. 2338

— **„Полин під ногами як літературна новинка".** Гутірку на цю тему пічне у Клюбі „Нової Хати" та „Труду" в понеділок 14-го ц. м. в год. 6. увечір М. Рудницький.

— **Українські комунікати** передають радіовисильні Братислава і Банська Бистриця в таких годинах: 7.10 або 7.30 рано, 12.55 вполудне, по год. 14-ій, 16.05, між год. 19—19.30 вечором, 21.05 і 23.05.

— **Ювилейні торжества з нагоди 950-ліття хрещення України** і мученицької смерти св. Йосафата улаштовано у Відні заходом української католицької громади при церкві св. Варвари та товариства св. Йосафата. Свято почалося в пятницю 11. ц. м. в год. 18.30 вечором богослуженням біля мощей св. Йосафата і проповіддю о. Е. Шпрінґера на тему „Христос і Церква". В суботу 12. ц. м. відправлено дві Служби Божі: у нашому греко-католицькому і римо-католицькому обряді біля мощей св. Йосафата. Вечором відправлено поминки за душі поляглих галицьких і буковинських вояків з колишніх австрійських полків, а о. Е. Шпрінґер виголосив проповідь на тему „Церква і нарід". В неділю 13. ц. м. відправлено дві Служби Божі в обох обрядах і торжественну співану Службу Божу, підчас якої о. Шпрінґер виголосив проповідь на тему: „Українські святі — кн. Ольга і кн. Володимир". Пополудні підчас вечірні о. Шпрінґер виголосив проповідь на тему: св. Йосафат і митрополит Рутський. В год. 7.30 вечором відбулася в салі св. Томи при вул. Постґассе святочна академія з такою програмою: „Сей день єгоже" — Д. Бортнянського, що його відспівав хор під управою А. Гнатишина, вступне слово о. пароха д-ра М. Горникевича, деклямація Осипа Фукса „В честь св. Володимира Великого" — д-ра О. Грицая, кантата „Благословенна Маріє", реферат д-ра Й. Каспера на тему: „950-ліття християнства на Україні" і вкінці пісня „Тебе, Бога хвалим". У понеділок 14. ц. м. відправиться дві Служби Божі в обох обрядах і торжественну Службу Божу біля мощей св. Йосафата. Вечором о. Шпрінґер виголосить проповідь на тему „Свята католицька Церква". Ювилейні торжества закінчаться в неділю 27. ц. м. торжественною Службою Божою в год. 10.30 та зборами української католицької громади в Українськім Клюбі при вул. Банкгассе ч. 1.

— **Управа Української Студентської Громади** в Познані повідомляє, що дня 20. ц. м. відправиться Служба Божа в год. 10-ій у костелі оо. Францішканів при вул. Францішканській; в год. 12-ій відбудеться посвячення власної домівки і харчівні (вул. Гранична 1, м. 1), а в год. 19-ій у салі Зоольоґічного Городу при вул. Гаевій 5 (Гайова) Академія з нагоди 950-ліття хрещення України.

— **Третя „Кооператива Здоровля".** Дня 1-го листопада ц. р. урухомила свою діяльність третя з черги кооператива здоровля в Цеблові в Белзчині. — Лікарем кооперативи є д-р Оробець. Новій кооперативній станиці бажаємо повних успіхів у її праці.

— **Спішіть із допомогою!** Дня 23. м. м. невідомий напасник застрілив солтиса в Хімчині, косівського повіту. На другий день знищено зовсім кооперативу „Згода" та її філію у згаданому селі. Розбито прилавок і шафи, висипано муку, цукор, виллято нафту, оливу, побито шкло і т. п. Вогнетревалу касу кооп. „Родина" розбито сокирами. Управи обох кооператив запевняють нас, що кооперативи не мають нічого спільного з убивством солтиса. Тому, що власними силами годі покрити таку велику шкоду, доручуємо всім покутським кооперативам прийти з допомогою Хімчинові. Всі датки слід слати на адресу: Повітовий Союз Кооператив, Заболотів. („Г. К. Ч.")

— **Зїзд т-ва „розвою зем всходніх"** відбувся в Тернополі під проводом през. Відацького До нового виділу згаданого т-ва ввійшли між іншими: ґен. Пашкевич, пос. Жиборський, б. воєвода Ґарапіх, кс. Валенґа та інші.

— **У безконечній черзі...** Перед окружним судом у Перемишлі відповідав 4-го ц. м. о. Теодор Зелений, парох Коритник, обвинувачений за „посвідчення неправди". Провина о. Зеленого полягала в тому, що вписав прізвища „Літвін" і „Баховец" в метрикальні книги: „Литвин" і „Баховець". Суд по переслуханні свідків увільнив о. Т. Зеленого від вини і кари. Підсудного боронив адв. д-р М. Рибак.

— **„Волинь" дементує брехливі вістки польської преси.** В останньому часі польська преса зокрема краківський „Курієрок" раз-у-раз алярмував польське громадянство, що на Волині горить майно польських кольоністів і що підпали є наслідком пляновоі політичної акції.

Проурядовий польський часопис „Волинь" з 30. ц. м. (ч. 44) заперечує ці брехливі вістки і доказує статистичними даними, що число пожеж на Волині не лише, що не побільшується, але навпаки — малі. І так у перших 9-ох місяцях 1937 р. було на Волині 1534 пожеж, з чого в підпалів повстало 246 пожеж, з нещасливих випадків 838 і з невідомих причин 450. В перших 9-ох місяцях 1938 р. було на Волині 1346 пожеж, з чого на підпали припадало 172, з нещасливих випадків 852 і з невідомих причин 322. Вкінці „Волинь" запевняє, що ціле господарство кольоніста Козярського у крем'янецькому повіті згоріло не внаслідок підпалу, як про це широко розписувався „І. К. Ц." та ендецька преса, але внаслідок необережности з вогнем його слуги.

— **Пошесть прищиці шириться далі.** В останньому часі пошесть прищиці шириться у стрийському повіті та у Стрию, де замкнули вже торговиці. Прищиця поширюється в інших селах сусідніх повітів і тому воєв. уряд у Станиславові видав відповідні розпорядки.

— **Смерть 81-літнього гуцула підчас виборів.** Підчас недільних виборів до сойму помер нагло у Прокурнві пов. Косів 81літний гуцул Іван Бодnарук. Він помер нагло на удар серця при відданні своєї картки до виборчої урни.

— **Сильний буревій** лютував над холмським повітом і заподіяв великі шкоди. У волости Бурка буревій перевернув кілька стогів і поломив багато дерев у лісі. На терені волостей Став, Кривички і Ольховиці буревій перевернув кілька стоділ та стаен і зірвав кілька дахів із хат.

— **Аванс 35.000 урядовців.** Премієр Складковський наказав зладити спис 35.000 державних урядовців, які авансують у першім чвертьріччі 1939. р. Сюди не вчислено учителів, що авансують автоматично що три роки.

— **Гострий присуд за вбивство німецького моряка.** Суд у Клайпеді засудив урядовця литовської поліції Леліса на 8 років вязниці. Акт обвинувачення закидав йому вбивство німецького моряка Краніха у Клайпеді, якого підсудний підозрівав у пачкуванні товарів.

— **В 70-му році життя** помер Вільгельм Лідекке, визначний німецький композитор у Альтмарку в Німеччині. Лідекке був директором і редактором славного в цілому світі видавництва ім. Бісмарка. Він був творцем маршів і пісень німецької армії та творцем багатьох інших творів, яких число сягає 1000.

— **Найсильніший землетрус.** Французькі мешканці в Марсей зареєстрували дня 10. ц. м. землетрус, осередок якого находиться в околицях Аляски. Землетрус був один із найсильніших, зареєстрованих в останніх 30-ох роках, і тривав від год. 20.31 до 23.20.

— **Залізнича катастрофа** трапилася у Кладзку, де особовий поїзд зударився з товаровим. Кілька осіб є раненими. Залізничу комунікацію перервано. Комунікацію вдержують автобуси німецьких залізниць. — Під Пальо дель Колє в Італії моторовий вагон наїхав на селянський віз. Чотири особи згинуло, дві є ранені.

— **Великан і карлик.** Антропольогічний інститут у Бостоні устійнив, що найбільшим чоловіком на світі був фінляндець Каяну, високий на 2 метри і 83 центиметри. Великан жив ледви 38 років і помер на запалення легенів. Найменшим чоловіком був араб Мустафа Сакслері, високий ледви на 58 центиметрів. Найменший карлик жив 65 років і помер на недугу шлунка.

Дописи.

ГОРОДЕЧЧИНА.

Відгомін нападу на гр.-кат. катехита у Вальдорфі. В чисто українськім селі Вишеньці Великій, пов. Городок, що начислює понад 3.000 душ є 4 народні школи. У двох школах нема жодної польської дитини, а у двох інших є ледви кількоро польських дітей. В усіх школах Вишеньки Великої вчив вже від року науки гр.-кат. релігії у школі є чинною зневагою гр.-кат. катехита о. А. Поточника, якої допустився супроти нашого священика польський учитель поляк Казимир Патер. Він то учить в одній зі шкіл у Вишенці В., що є у присілку Вальдорф. Свій педагогічний хист виявив тим, що змушував гр.-кат. дітей молитися і поздоровляти інших у польській мові. Коли ж місцевий сотрудник і катехит о. Антін Поточник домагався, щоб діти молилися в рідній мові згідно з рішенням Кураторії Л. Ш. О. з дня 31. травня 1933 р. ч. 10.200/33 — згаданий учитель поляк К. Патер почав нашого священика тяжко зневажати. Тоді о. Поточник, наражений на чинну зневагу учителя, перестав їздити до Вальдорфу на релігію повідомивши про всі напасти Кураторію, але там ця справа станула на мертвій точці. В осени 1937 р. о. Поточник дістав доручення від Митрополичої Консисторії їздити далі до Вальдорфу на релігію. І ось коли о. Поточник приїхав на релігію дня 14. грудня 1937 р. учитель К. Патер з голосним криком і лайкою кинувся на о. катехита, штовхнув його сильно у груди і силою вштовхнув за двері. Теку і священичий ковпак учитель казав дитині викинути за двері на долівку. Цієї тяжкої зневаги допустився „педагог" К. Патер на очах шкільних дітей та їхніх батьків, які збіглися під школу на крик і нечувану лайку учителя. Нападений о. катехит і батьки шкільних дітей внесли рішучий протест до шкільного інспекторату в Городку з домаганням негайно перевести слідство й усунути такого учителя, що знущається над дітьми, побиває їх важко, зневажає і т. п. Крім того о. Поточник вніс акт обвинувачення проти К. Патера за чинну зневагу. Тоді шкільний інспектор у Городку почав переконувати о. Поточника, щоб відступив від свого акту обвинувачення, бо не хотів, щоб усі ці „історії" К. Патера вийшли на світло денне. Одночасно шкільний інспектор запевнив о. Поточника, що К. Патер не зробить вже нічого подібного й обіцяв привернути право навчання релігії, що його без вільного слідства і без подання причин відобрав о. Поточникові по згаданих подіях. Діставши акт обвинувачення за чинну зневагу К. Патер вніс акт обвинувачення проти о. Поточника. Одночасно україножерний краківський „Кур'єрок", львівський „Гонєц Вечорни" та „Express Ілюстровани" підхопили цей акт обвинувачення, щоб підбехтати польську суспільність проти греко-католицького духовенства. Отже для польської преси „справа кс. Поточника єст одним з велю доводів агітаціі антипаньствовей і незгодней з конкордатем агітації венґруючих гр.-кат. парохув і катехетув" і т. п. Зневажений о. Поточник — це „осьмпа неправісьні до Польскі"... тільки тому, що вчить науки релігії з підручника, потвердженого шкільною кураторією, а його домагання, щоб діти молились і поздоровляли в рідній мові — це „збродна робота". Приїзд о. Поточника на релігію — це „напад на школєн", а учитель, який на очах шкільних дітей кидається на греко-кат. священика, це бідний „пелньонци обовйонзкі пшелозони"... Одно треба пригадати згаданим польським часописам: згадано справою повинна занятися компетентна влада, розглянути нечувані відносини у Вишенці Великій, де яких доводить К. Патер та усунути якнайшвидше такого „педагога", що навіть не післав дітей до великодної сповіді. Це же крайня пора, щоб наші діти виховували такі педагоги, яким добро дітей та їхня мораль лежить дійсно на серці...

СТАНИСЛАВІВ.

Велике ювилейне свято з нагоди філії „Просвіти" у Станиславові. Цього року святкує одна з найстарших філій „Просвіти" у краю 60-ліття свого існування. Станиславівська філія обіймала колись простори від Галича аж по Карпати, по Буковину й Гуцулію і мала поміж своїми діячами людей, які відіграли велику ролю в народнім житті Галичини. Вже в 1848 р. о. Григорій Шашкевич, парох Угринова Долішнього, брат Маркіяна зачав при його співучасти працю над освідомленням цієї области. Отже в 1848 р. основав він в Станиславові політичне товариство „Руську Раду", зорганізував в повіті „Руську Гвардію" та уладив у Станиславові з нагоди знесення панщини величавий маніфестацію, якого Галичина ще не бачила. Одначе прийшлося о. Григорію Шашкевичу кинути цю працю. Призначений шефом секції в міністерстві у Відні перенісся до Відня, де займав це становище до своєї смерти. З відходом його до праця захиталась, бо не було відповідних людей. Аж в р. 1877 прийшов до Станиславова на професора гімназії відомий тоді українець, автор українсько-німецького словаря Евген Желехівський. Йому вдалося зібрати гурток визначних людей, з якими заснував філію „Просвіти" і повів у ній інтенсивну працю. По ньому довгі роки був головою філії д-р Михайло Кос... що своєю працею поширив і поглибив працю філії. Третім з черги головою філії д-р Володимир Нагорняк ... всіх і провідник усіх майже наших просвітніх ... чинних і промислових станиць у Станиславові ... філії „Просвіти" працювали: судця Залуцький ...

вішй радника у Львові, проф. Іван Верхратський, фільольог і член Наукового Т-ва ім. Шевченка, Софрон Недільський, перший директор української державної гімназії в Коломиї, д-р Теофіль Окуневський, посол до державної ради і соймy, Володимир Лукич-Левицький, довголітній редактор „Зорі“ і письменник, проф. Остап Левицький, поет сатирик, Мелітон Бучинський, адвокат і відомий діяч з 70-тих років, д-р Л. Озаркевич, проф. Ілія Кокоруда, пізніший голова „Рідної Школи“, брати Леонід і Роман Ваклинські, о. Микола Бачинський, визначний економіст і основник господарської школи в Милуванні, о. Єронім Бариш, довголітній організатор Станиславівщини, о. Климентій Кульчицький, основник „Селянської Бурси“ і торговельного дому „Основа“, пізніше голова філії „Просвіти“ й організатор Тисьмениці, Йосиф Гурик, визначний сoймовий посол, селянин, невтомний працівник нашої філії, д-р Лев Бачинський, парлямeнтарист, посол і заступник голови Національної Ради, проф. Андрій Шахнович, о. Йосиф Домбчевський з Викторова і багато інших. Не диво, що такі великі роковини святкувала Станиславівщина дуже величаво. В неділю 2. жовтня ц. р. відбулась у Станиславові вечором академія в великій театральній салі „Сокола“. На неї склались: промова голови філії д-ра Юлія Олесницького, виступи мужеського хору „Думка“, реферат дир. Амврозія Андруховича п. н. „Станиславівщина за 60 літ своєї просвітної праці“, що його в неприявности автора відчитав м-р Кушнір, вистава драматичного гуртка Сфінкс п. з. „Мова років“, збірна декламація і жива картина. Всі точки програми були виконані дуже добре і викликали велике враження. В неділю 9. жовтня ц. р. відбулась у катедральній церкві заупокійна панахида за померших діячів „Просвіти“, що її відправив о. шамб. Лупик в сослуженні двох сотрудників. Співав хор „Думка“. Катедра була виповнена по береги. В 2-ій год. пополудні відбулася вдруге в театральній салі „Сокола“ академія зі згаданою програмою при битком наповненій салі так, що багато людей мусіло від каси відійти. На академії вшановано память померших мовчанкою. На гроби померших голов проф. Желехівського і д-ра Яновича переслано два прегарні вінці, що їх безплатно жертвували відомі огородничі фірми Белея і Попеля. Присутні вислухали стоячи промови голови філії д-ра Юлія Олесницького, зворушені до сліз вислали делегацію, що зложила вінці від зібраних на академії. При співі хору Думка пісні „Журавлі“ вийшли делегати з вінцями. Свято залишило гарний настрій.

Ю. Е. О.

Спорт.

СЯН — УКРАЇНА.

Мистецькі змагання обох наших лігових дружин, що відбудуться в неділю 13. ц. м. в Перемишлі на грищі Сяну, суддюватиме імовірно інж. Хомишинець. Початок змагань в год. 11.45 передполуднем.

СТЕП — ЛЬОТ.

Змагання цих дружин за мистецтво В-класи відбудуться в неділю 13. ц. м. на грищі Лехії (Погулянка) в год. 12. вполудне.

Нові книжки й журнали.

ЖУРНАЛИ.

VöLKERBUND. Revue de politique internationale. VII.-e Année. Nr. 23. 12. Septembre 1938. Genève.

SUDETENDEUTSCHLAND. Zeitschrift der sudetendeutschen Freiheitsbewegung. Jahrg. 19. Folge 9. September 1938. Wien.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає.

Театри.

Великий Театр.

Неділя 13. XI. год. 12. впол. „Королевич Рак“ вилка; год. 4. попол. „Остання вовина“; год. 7.30 веч. „Закохана королева“.

Понеділок 14. XI. год. 6. веч. „Галузка розмарину“.

Український Театр ім. І. Котляревського.

ВИННИКИ:
13. XI. Слово о полку Ігоря.
14. XI. Пригода в Черчі.
15. XI. Зоря над Почаєвом.
16. XI. Лісова пісня.

Український Народній Театр ім. М. Садовського.

ХОДОРІВ:
13. XI. Невольник.
14. XI. Безталанна.
15. XI. Мати наймичка.
16. XI. Ой не ходи Грицю...

ДЕМИДІВ:
13. XI. Гетьман Полуботок.

КІНА.

АПОЛЬО: „Геєнна“.
АТЛЯНТИК: „Булю“, екзотична фільма.
БАЛТИК: „Королівський свічник“ (з Люїзою Райнер).
ВАНДА: „Чарівниця з Салем“, „Кід Галагад“.
ҐРАЖИНА: „Парижанка“ з Даніелею Дарiє.
ЕВРОПА: „Вязниця без крат“.
ЕМПІР: „Царівна Сніжинка“ Вальта Діснея.
КАСИНО: „Алярм на морі“.
КОПЕРНИК: „Остання бригада“.
МАРУСЕНЬКА: „Професор Вільчур“.
МЕТРО: „Роберт і Бертран“.
МІРАЖ: „Порт Артур“ із Даніелею Дарiє, Ад. Вольбрюком.
МУЗА: „Розалія“.
ПАЛЯС: „Границя“.
ПАКО: „Дипльоматична жінка“.
РАЙ: „Верес“.
РІЯЛЬТО: „Лікар гарних жінок“.
РОКСІ: „Олімпіяда“
СВІТ: „Нуждарі“; „Париж в огні“ (обі серії разом).
СТИЛЕВЕ: „Індія говорить“ і ревія.
ТОН: „Личенько“ із Шерлі Темпль, „Каліф із Багдаду“.
УТІХА: „Тіни Парижа“ й ревія.
ХИМЕРА: „Ля Габанера“ (Зара Леандер).

ФОТОПЛЯСТІКОН:
(пл. Марійська)
„Льондон“.

ФОТОПЛЯСТІКОН „СВЯТОВІД“:
(вул. Коперника ч. 11 дім ф-и Каім і Син)
„Єгипет: Каіро, Олександрія, Мар-Саба, Теби“.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Неділя, 13. листопада 1938.

7.20 Орх. музика, 8.00 Ранішній денник, 8.15 Для села: Хл. газетка, Огляд ринків рільних продуктів, Нар. музика, спів, цимбали, 8.45 Поздоровлення, Значіння та методи самоосвіти у т-вах хліб. пристосіблення, хор, соло год. 10.30 після богослуження музика з пл., 11.45 Авдиції для дітей і молоді в рямцях радіопрограм, 11.57 Сигнал часу, 12.03 Симф. поранок, 13.00 Вимики з творів Пілсудського, 13.05 Шляхом барських конфедератів, 13.11 Орх. музика, спів, 14.40 Всього по троха, авд. для дітей, 15.00 Адам Асник, основник ТШЛ, слово-муз. авд., 15.25 Золота книга громад, 16.30 Скрипк. твори в супр. форт., 17.00 Вояцькі листи, літер. нарис Корн. Макушинського, 17.10 Військ. мельодії, пл., 17.30 Орх., реве́лерси, сопран, тенор, скрипка; у перерві в год. 18.10 Хвилина бюра студій, 19.20 Чиста крамниця заробляє більше, 19.30 Програма на завтра, 19.35 Концерт легкої музики, орх., сопр., 20.10 Спортові вістки, 20.15 Інформаційні вістки, спорт, політ. огляд, веч. денник, звук. тижневик, програма на завтра, 21.20 Танк. музика, 21.40 „Схоплення Сабінок“ вес. авд., 22.20 Танк. музика, 23.00 Ост. вістки, 23.05 Закінчення авдиції, 23.15—23.55 Танк. музика з пл. (Варшава II).

Понеділок, 14. листопада 1938.

7.00 Ранішній денник, 7.15 Музика з пл., 8.00 Авдиція для шкіл, 8.10 Танкова музика з пл., 8.50 Ранішні вістки, 11.00 Для шкіл: „Брудні руки занинили“ гутірка для молодших дітей, 11.15 Інстр. транскрипції оп. мельодій, пл., 11.57 Сигнал часу, 12.03 Полуднева авдиція, 13.00 Для купців і ремісників: Льокаль можна освітлити дешево, а всеж ясно; Хто задумує уладити святочну випродаж, хай послухає уважно, 13.30 Народня та мистецька пісня, муз. авд. для лицеїв, 14.00 Концерт баяна, 14.45 Господарські вістки, 14.50 Біржа, 15.00 Великий день (Антін Левенгок — ловець мікробів), авд. для молоді, 15.30 Орх. музика, 16.00 Пополудневий денник, 16.08 Господарські вістки, 16.20 Наукова хроніка: Історія, 16.35 Шуман: Тріо оп. 110, 17.05 Мандрівка сх. Тибетом, фейл., 17.20 У музикальнім домі: тріо, форт. дует, спів, автори, 18.00 Біжучі вістки, 1.05 Львівські наукові варстати: Здобутки сучасної антропольогії, 18.20 Актуальність, 18.30 Авдиція, 19.00 Промова, 19.15 Розр. концерт: орх., спів, цитрове тріо, 20.35 Веч. денник, метеорольог. вістки, спорт, програма на завтра, 21.00 Орх. концерт, 22.05 Ст. Щепановський, піонір промислу та політик, 22.20 Львівські муз. портрети: Іван Галь, 22.55 Огляд преси, 23.00 Ост. вістки, 23.05 Вістки із Польщі (у фр. мові), 23.15—23.55 Концерт у вик. орх., скрипка, пл. (Варшава II).

Вівторок, 15. листопада 1938.

6.50 Музика з пл., 7.00 Ранішній денник, 7.15 Музика з пл., 8.00 Авдиція для шкіл, 8.10 Поранок при орхестрі, 11.00 Для шкіл: Лев званий царем звірів, гутірка для старших дітей, 11.15 Глазунов: Чотири пори року, балетова музика з пл., 11.57 Сигнал часу, 12.03 Полуднева авдиція, 14.00 Луцьк — місто з трьома вежами, Пісні на сопран, у супр. форт., **14.30 Поезія Лесі Українки, літер. нарис з рецитаціями Ірини Гурґули в українській мові**, 14.15 Господарські вістки, 14.50 Біржа, 14.55 Програма на завтра, 15.00 „Маю 18 літ“, повість для молоді, 15.15 Технічна скринька, 15.30 Музика у вик. сальон. тріо, 16.00 Пополудневий денник, 16.08 Господарські вістки, 16.20 Фін.-госп. актуалії, 16.30 Спів у супр. форт., 16.45 Безпечне скло, 16.55 Два фортепіяни, 17.20 Нові можливости для промислу, 17.30 З піснею по краю, 18.00 Біжучі вістки з міста та провінції, 18.05 Гутірка, 18.15 Хліб. гутірка: Зимівля бджіл, Хвилинка кооперації, 18.30 Авд. для робітників, 19.00 Розр. концерт: орх., форт., цитра, скрипка, 20.35 Веч. денник, метеорольог. вістки, спорт, програма, 21.00 Із теки пісенькарів: сопран, тенор, хор, форт., 21.55 Господарство літератури в новій Польщі, 22.10 Камер. авдиція у вик. мадярського жін. смичк. квартету, 22.55 Інформаційна авдиція, 23.00 Ост. вістки, 23.05 Закінчення авдиції, 23.15—23.55 Шопенові твори з пл. (Варшава II).

Середа, 16. листопада 1938.

7.00 Ранішній денник, 7.15 Музика з пл., 8.00 Авдиція для шкіл, 8.10 Добрий-день наймолодшим: „Скибка хліба“ оповідання та мельодії і пісеньки, 11.00 Для шкіл: „Клопоти із шуканням роботи“ авд. для молодших дітей, 11.25 Твори та фантазії із фр. опер, пл., 11.57 Сигнал часу, 12.03 Полуднева авдиція, 14.00 Орхестра берлінської опери, пл., 14.45 Господарські вістки, 14.50 Біржа, 14.55 Програма на завтра, 15.00 „Наш концерт“ авдиція для дітей, 15.30 Музика у вик. орх., 16.00 Пополудневий денник, 16.05 Господарські вістки, 16.20 Гутірка, 16.35 Моцартові арії та пісні у виконанні Люби Левицької в супр. форт., 17.00 Колиска війська незалежної Польщі, 17.15 „Король-танцюрист“ муз. авд., 18.00 Біжучі вістки з міста та провінції, 18.05 Молодь перед мікрофоном: Нагорода за хоробрість, 18.30 Авдиція про мову, 18.40 Чи кіно це мистецтво, 19.00 Розр. концерт: орх., спів, 21.00 Шопенівський концерт, 21.30 Двадцять літ літератури у відродженій Польщі, 22.00 Спортові вістки, 22.05 Танкова музика у вик. орх., 23.00 Останні вістки, 23.05 Закінчення авдиції, 23.15—23.55 Еспанські мотиви у фр. музиці, гр. пл. (Варшава II).

ЗАКОРДОННЕ РАДІО.

Неділя, 13. листопада 1938.

БЕРЛІН 11.15 Орх. концерт, 18.00 Військова орх., 19.20 Розр. мельодії, 20.10 21.00 Веселий вечір, БІЛГОРОД 21.00 Нар. пісні, БРЮСЕЛЯ ФР. 21.00 22.00 23.10 24.00 „Севільський цирульник“ оп. Россіні, ДАЙТШЛЯНДЗЕНДЕР 10.40 Симфонія ч. 2 д-дур Брамса, 14.30 15.00 Оп. мельодії, 15.10 Концерт ч. 3 д-моль Рахманінова, 16.00 Орх., гітара, форт., 18.30 Спів, 20.40, 21.00 „Ля фінта джардінієра“ оп. Моцарта, 22.30 Смичк. квартет ес-дур Шуберта, КЕЛЬН 20.10 21.00 „Цігарі“ оп. Мілекера, ЛЯЙПЦІГ 1?.? 18.00 Концерт (у програмі „Мазепа“ Ліста), ЛІОН 21.30, 22.00 23.00 „Антар“ оп. Римського-Корсакова, МІЛЯНО 17.00 18.00 Симф. концерт, 21.00 Комедія, 22.10 Пісеньки та ритми, 23.15 Танк. музика, МІНХЕН 20.15 21.00 22.00 „Еро“ оп. Готоваца, РАДІО ПАРІ 19.05 Вок. дуети, 18.20 Сольо на гармонії, 18.30 Пісні, 19.15 Театр Уани: „Ле диальог де морт“ драма Деніса, 21.00 Мелодьоги, 21.30 22.00 23.00 Комунікат, опісля Симф. концерт, РИМ 17.00 18.00 20.30 Розр. концерт, 21.00 22.00 23.00 „Мадам Ватерфляй“ оп. Пучіні, СОФІЯ 19.00 Популярна музика, 20.00 Спів, 20.55 21.00 Оперкові мельодії.

Понеділок, 14. листопада 1938.

БЕРЛІН 18.00 Веселі мельодії, 19.00 Розр. концерт, 19.45 Вечірній гомін, БІЛГОРОД 18.30 Нар. музика, 20.00 21.00 (після комунікату) 22.00 Опера, БЕРОМІНСТЕР 20.40 Орх. концерт, ВІДЕНЬ 17.00 Оповідання, 18.00 Пісні, танки, марші, ДАЙТШЛЯНДЗЕНДЕР 16.00 Розр. концерт, 18.00 Осінні пісні, поезія, 19.15 Весела муз. авд., 20.10 Віол., 20.45 Бранденбурський концерт ґ-дур Баха, КЕЛЬН 18.30 Форт. рецитал, 20.10 Концерт орх., 22.30 Легка й танк. музика, ЛЮКСЕМБУРҐ 23.05 Бізетові твори, МІЛЯНО 17.15 Сольо на арфі, 19.45 Розр. музика, 21.00, 22.00 Симф. концерт, МІНХЕН 21.20 Концерт іт. музики, РАДІО ПАРІ 19.15 Сольо на альтівці, 21.15 Пісні, 21.30, 22.00 Комунікат, опісля концерт орх., рецитації, РИМ 19.45 Розр. музика, 21.00, 22.00 „Три грації“ оп. Легара, СОФІЯ 18.15 Популярна муз., 19.30 Форт., 20.00 Хор, СТОКГОЛЬМ 17.05 Пісні німецьких студентів, 19.20 Військ. орх., 20.10, 20.30, 21.00 „Манон“ оп. Масенета (II. дія).

Вівторок, 15. листопада 1938.

БЕРЛІН 15.00 Пісні хору козаків, 18.00 Орх., сол., 20.10 21.00 Китиця мельодій, БІЛГОРОД 18.30 Російські романси, 20.00 Нар. пісні, ВІДЕНЬ 12.00 Розр. концерт,

СУКНІ ВОВНЯНІ ШОВКОВІ поручає відома з дешевости фірма Павлини Мінцерової

Львів, ул. Коперника 17.

19.00 Камер. музика на нар. інструментах, 20.10 Камер. концерт, 22.35 Вечірні пісні у вик. сол., ДАЙТШЛЯНДЗЕНДЕР 16.00 Орх. концерт, 18.00 День камер. музики, 19.15 Музика на нар. інстр., 20.40 (після комунікату 21.00 Вагнерівський концерт, 22.30 Сонати Скарлятія на клявесин, ЛИВПЦІГ 20.10 Сучасна німецька музика, ЛЯҐТІ 17.20 Пісні, ЛІЛЬ 20.00 Концерт вокального квартету, 21.00 Сольо на арф., МІЛЯНО 17.15 Танк. музика, 19.30 Розр. музика, 21.00 22.00 23.00 „Мадам Батерфляй" оп. Пучіні, ПАРІ ПТТ 21.30 22.00 23.00 „Блакитний мазур" оп. Легара, РАДІО ПАРІ 19.15 Пісні, 19.30 Форт., 20.00 (після комунікату) Орх. концерт, у програмі: Акименко: „Шість українських мельодій, 21.00 Гутірка, виг. Трістан Бернар, 21.15 Сольо на альтівці, 21.30 22.00 23.00 Театр Уяви: „Досвгу" драма Жіль Ромена, 23.15 Камер. музика, Рига 19.15 20.00 Китпйя нар. мельодій та пісень, РИМ 17.15 19.30 Розр. музика, 21.00 Розр. програма, 22.00 Комедія і танк. музика, СОФІЯ 17.30 Військ. орх., 19.00 Популярна музика, 19.30 Інстр. дуети, 20.00 Опія, 20.55 21.00 Рос. романси, ФЛЬОРЕНЦІЯ 20.30 21.00 22.00 „Країна усміху" оп. Легара.

Середа, 16. листопада 1938.

БЕРЛІН 9.30 Гендлеві та Бахові твори, 11.30 Концерт на форт. і орх. а-моль Гріґа, 15.00 Розр. музика, 16.30 Орх., сол., 18.00 19.00 „Листопадові мельодії, орх., хор. сол., БЕРОМІНСТЕР 22.00 Танк. музика, ВІДЕНЬ 12.00 16.00 Розр. концерт, 18.20 Соната на трубу та форт. ґ-моль Пільса, 19.10 Співає Беніяміно Джіллі, 22.30 Концерт, ДАЙТШЛЯНДЗЕНДЕР 14.00 Муз. всячина, 15.30 Камеральний хор, 16.00 Орх., 18.20 Тріо а-моль Чайковського, 21.15 Вояцькі пісні, 22.30 Хроматична фантазія та фуґа Баха, ЛІЛЬ 21.30 22.00 23.00 Вечір опер: „Ле шміт" Гиронія, „Ля нуль воар" Ровентали, МІЛЯНО 17.15 22.35 Танк. музика, 21.00 Комедія, 21.40 22.00 Концерт тріо, РАДІО ПАРІ 19.15 21.15 Пісні, 19.25 Форт., РИМ 17.15 Форт. дует, 21.00 22.00 23.00 „Симон Боканеґра" оп. Верді, СОФІЯ 18.30 Легка музика, 19.00 Популярна музика, 19.35 20.00 21.00 „Продана наречена" оп. Сметани", СТОКГОЛЬМ 15.35 Опія, скрипка, 19.30 20.00 Орх. концерт.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ"

Львів, дня 12. листопада 1938

1 кг. масла десер. бльок. без оп. 3·25 зол.
1 кг. масла бочков. вид. з опак. 3·30 зол.
молоко 18—19 сот.
копа яєць 1·55 зол.

Тенденція на масло зниккова, на молоко та яйця сильна.

Оповістка.

Вписи на торговельно-кооперативний курс приймає найдальше до 20. ц. м. канцелярія Рідної Школи у Львові, вул. Сикстуська 46. 2339

КУПНО — ПРОДАЖ

РЕФОРМИ теплі в ріжних ґатунках вже від 1.50 поручає фабрика „ПАВ" СИКСТУСЬКА 1.

ПІЖАМИ теплі мужеські по 9.80, 10.90, 11.90, жіночі 8.90, 9.80, дитячі від 4.90 поручає фабрика „ПАВ", СИКСТУСЬКА 1.

ЄҐЕРОВСЬКЕ білля для панів, пань і дітей, рівнож до міри виробляє у Львові тільки фабрика „ПАВ", СИКСТУСЬКА 1.

БОНЖУРКИ мужеські по 9.80, 11.50, 14.80 поручає фабрика „ПАВ", СИКСТУСЬКА 1

КОМПЛЕТИ теплі для пань по 3.40, 3.90, 4.90 поручає фабрика „ПАВ" СИКСТУСЬКА 1.

ХЛОПЯЧІ сорочки фланелеві по 3.30, 4.00 4.60, теплі штанцятка від 1.75, поручає фабрика „ПАВ", СИКСТУСЬКА 1.

ШЛЯФРОКИ жіночі фланелеві по 10.90, трикотові 12.90, чорні шовкові 14.90 поручає „ПАВ", СИКСТУСЬКА 1.

На осінній і зимовий сезон убрання, пальта і футра поручає кравецька робітня В. ХОМИН Львів, Домініканська 11. Тел. 283-95

Користайте з небувало дешевої продажі з приводу реконструкції дому і льокалю.

Перфумерія **С. ФЕДЕР** ТЕПЕР ЛЬВІВ СИКСТУСЬКА 2. 50 кроків від правого рогу Леґіонів.

ТЕПЛІ сорочки нічні мужеські по 5.50, жіночі 4.90, 5.90, 6.90, поручає фабрика „ПАВ", СИКСТУСЬКА 1.

ПОСТЕЛЕВЕ білля в солідному виконанні, рівнож до міри купите Пані найкорисніше просто у фабриці „ПАВ", СИКСТУСЬКА 1. 2281 5-5

МЕБЛІ всілякого роду, догідні умовини „Меблосклад", Казимирівська 25. 2322 2—2

НАШ ВЕЛИЧЕЗНИЙ ВИБІР бонжурок і теплих піжам запевняє кожному повне вдоволення. Колірові теплі мужеські підштанці 4.50 та вовняні сист. д-ра Єґера за безцін. Фабрика білля „Астра" Львів, Сикстуська 2. 2299 1-3

ПРОДАМ жіноче футро модне, піжмакове і ґранатовий плащ, ковнір білі бранцвайси; оглядати від год. 15—18 щодня Лущакова, Геліґа 24. 2329 1-2

ВУГОЛЬ, кокс, дрова продає КАЛИТЯК. Байки 14, тел. 238-24. 2336 1—10

МАТРИМОНІЯЛЬНІ

ПРИСТІЙНА, інтеліґентна пізнає мужчину на виїзнім становищі найрадше з корінної Польщі. Посте-рестанте „Астра", Львів 1. 2328 1-1

ПАННА незалежна, всесторонньо образована, пристійна, непересічна, бажає пізнати подібного собі мужчину 35-45 літ, на становищі. Листи до Адміністрації під „5.000". 2330 1-1

НАУКА

ДАЮ ЛЕКЦІЇ (скінчила німецькі школи) німецької мови для початкуючих і нім. конверзації. Зголошення в Адміністрації „Діла" під „Учителька". 2—2

НАЙДУТЬ ПРАЦЮ

РУТИНОВАНОГО концепієнта гандлівця шукаю. Голоситися в точним описом практики до Адміністрації „Діла" під „Провінція". 2318 1-3

ПАННА з готівкою 3.500 зол. до підприємства як співлакчна потрібна. — Зголошення до Адміністрації під „Блават". 2337 1—1

МЕШКАННЯ

ВИНАЙМУ умебльовану кімнату, осібний вхід. Ольшинські 27 (біля генерала Іваськевича). 2334 1-1

ПРОДАМ дім в городі, 3 кімнати кухня і кімната кухня, магазин. Ольшинські 27 (біля генерала Іваськевича). 2334 1-1

РІЖНІ

ГОДИННИКИ і біжутерію найкорисніше набавать українська фірма П. Карпінця у Львові вул. Домініканська ч. 7, 1930 80

ВІЧНІ ПЕРА направлює найкраще „ПРЕЦИЗІЯ", тепер Шайноха 1. 2297 3—10

СКУПОВУЄМО ШКІРИ сирі всілякі: з заяців, кріликів, тхорів, лисів, кун, кіз, телят, худоби і всі інші. Платимо найвищі ціни. Шукаємо купців. Ґарбуємо — фарбуємо. Препарація ловецьких трофеїв — футра готові постачаємо — модернізуємо. Інформаційні цінники 25 с. Централя Шкір, Познань, Фоша ч. 31

УКРАЇНСЬКА робітня діточих одягів „ТАЛЯ" при вул. Собіського 28. II. п. приймає замовлення на діточі плащики, суконки, білля і т. д. — поручає готові моделики. 2315 3-3

СТАРУ ҐАРДЕРОБУ мужеську міняємо на наймодніші бельські матеріяли. — Телефон 114—56. 2335 1—8

ЛІКАРСЬКА ПОМІЧ

Спец. скірн., венер. недуг і косметики

Др. ФІШЕР

б. лікар (асистент) Клінік у Берліні, Празі, Відні орд. КІЛІНСЬКОГО 3 (напроти Від. Кавярні) тел. 251-68. 2143

лікар недуг шкірних, венеричних та лікарської косметики

Роман Лисяк

б. приватний асистент д-ра Е. Дурделла та лікар шкірно-венер. клініки.

Львів, вул. Сикстуська 56

ОГОЛОШЕННЯ

XXXIII. ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Дому торг. пром. „ДОСТАВА", кооп. з обм. пор. у Львові

відбудуться 30. листопада 1938 р. о год. 3. пополудні в домівці „Достави" у Львові, Ринок ч. 43, I. з таким порядком нарад:

1. Відкриття Загальних Зборів.
2. Відчитання протоколу з попередніх Загальних Зборів.
3. Звіт Управи з діяльности і рахункове замкнення за адміністраційний рік 1937-38.
4. Звіт Контрольного Комітету Надзірної Ради з переведених ревізій і внесок на уділення абсолюторії Управі.
5. Відчитання звіту Ревізійного Союзу Українських Кооператив з переведених ревізій.
6. Затвердження білянсу за адм. рік 1937-1938 і розділ чистого зиску.
7. Доповнюючий вибір двох членів на протяг 4 літ і одного члена Надзірної Ради на протяг 3 літ.
8. Затвердження буджету на адмін. рік 1938-1939.
9. Означення згідно з § 42. статута межі приймлених кредитів і затягнених зобовязань.
10. Означення висоти присутніцької марки для членів Надзірної Ради.
11. Внесоки і запити.

Білянс і всі рахункові замкнення за адм. рік 1937-1938 є виложені в урядових годинах в льокалі кооперативи „Достава" для переглядання їх членами.

ЗА НАДЗІРНУ РАДУ:
о. Дамян Лопатинський, президент.
о. Юліян Дзерович, секретар.

КУПЕЦЬКО - БРАНЖЕВИЙ КУРС.

„Союз Українських Купців" при співучасти української Купецької Гімназії у Львові влаштовує в днях від 20. грудня 1938 до 4. січня 1939

IV. БРАНЖЕВИЙ КУРС

затверджений шкільною владою. Оплата за курс 15 зол. і вписове 5 зол. Зголошення та вписове до 15. грудня приймає і уділяє інформацій Секретаріят „С. У. К." Львів, вул. Городоцьких ч. 1, II. пов. за надісланням поштового значка на відповідь. 2326 1-3

Тапети, дивани, тапчани, меблеві матеріяли і т. п.

Проєктування і виконання комплєтного нутра дому у власних заведеннях тапіцерських і столяр

Т. Кисяк і сини

ЛЬВІВ, ПЛ. СМОЛЬКИ 4.
1784 Тел. 240-09 і 219-85. 21-

КОРОЛЕВА ПОМАДОК до уст в 8-ох відтінках

Увага! Вже відкрита перша українська робітня

Найдешевші меблі в українській кооперативі **АРХО**

Львів, Корнянтів 1. Тел.: 272-04

Навіть мурин білі вживаючи цього мила!

ВАШЕ ОЧКО
ГАЛИЦЬКА 1. РІГ РИНКУ

Єдине заступництво штучних ніг алюмінієвих **„DESSAUTERA"** в Льондоні, поручає всякого роду протези під ґарантією

— Робітня мех. ортопедична —

СТ. КОХАНЮК

Львів, ул. Фридрихів ч. 2.

Інж. Юрій Пясецький

держ. уповажнений інженер будови
Львів, Мучна 46, тел. 270-27
виконує усі праці в обсягу: будівництва та промислової і житлової архітектури 15—

ФОРТЕПІЯНИ, ПІЯНІНА світової марки

Б. СОММЕРФЕЛЬД

Експорт: до Анґлії (Sons & Sons-London), Америки, Франції, Голяндії, Палестини, Швеції, Цейльону і т. п.

Виключне заступництво:

С. Новацький

Львів, вул. Пілсудського 17.

ЦІННИК ОГОЛОШЕНЬ У ЩОДЕННИКУ „ДІЛО".

Розмір часопису: 3 текстові шпальти і 4 оголошеневі шпальти

1 мм. одношпальтовий або його місце в рубриці оголошень	зол. 0.35
1 мм. одношпальтовий в тексті і новинках	зол. 0.60
1 мм. одношпальтовий на першій сторінці	зол. 0.80

Дрібні оголошення від слова:

матримоніяльні і приват. кореспонденція по	зол. 0.15
купно, продаж, винаєм і т. п.	зол. 0.10
шукаючі праці	зол. 0.05

слово товстим друком подвійно.

Остання сторінка 1/1	зол. [illegible]
Остання сторінка 1/2	зол. [illegible]
Остання сторінка 1/4	зол. [illegible]
Остання сторінка 1/8	зол. [illegible]

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок 10.